

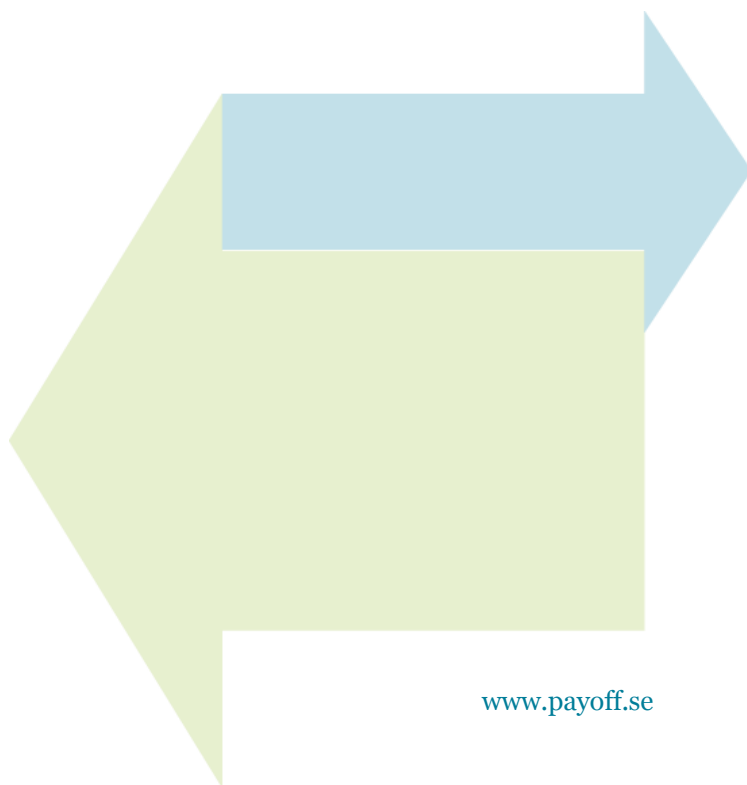
Utvärdering av sociala investeringar

Slutrapport

Utvärdering Jobbvägen AR

Samordningsförbundet Finsam Gotland

2024-09-16

www.payoff.se

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Jobbvägen AR.....	5
Sammanfattning av intervjuer	6
Personal och operativ styrgrupp	6
Deltagare.....	6
Resultat.....	7
Samhällsekonomisk analys	7
Analys och slutsatser	9
Nytta av Jobbvägen AR.....	9
Behov av utveckling för att öka nytta.....	9
Rekommendationer	9
Jobbvägen-process	10
Individ-process.....	11
Övriga rekommendationer.....	11
Inledning.....	13
Uppdrag.....	13
Metod.....	13
Beskrivning av Jobbvägen AR enligt ansökan	15
Bakgrund	15
Individprocess Jobbvägen AR	16
Implementering	17
Sammanfattning av intervjuer och dokumentation.....	18
Samverkan fungerar i Jobbvägen AR	18
BIP, ReDo och Supported Employment är viktiga grunder i Jobbvägen AR	18
Vården är en viktig del för att stödet till individen ska fungera.....	19
Lågtröskelverksamhet saknas	19
Oro för framtiden	19
Deltagarnas berättelser	20
Mående	20
Jobbvägen AR betyder mycket för deltagarna.....	20
Gruppaktiviteter ger mervärden	20
Deltagarnas upplevda progression.....	21
Övergång till nästa steg i processen	21

Resultat	22
Antal deltagare	22
Inskrivna deltagare.....	22
Utskrivna deltagare	22
Antal aktiva deltagare.....	22
Remitterande part	23
Resultat och försörjning.....	23
Resultat/Avslutsorsak	23
Försörjning vid inskrivning och avslut	24
Ålder på målgruppen	25
Tid utan arbete innan inskrivning	26
Omvärldsanalys	27
Några utgångspunkter	27
SIP och SamSIP	27
Myndighetsgemensamma team	28
Alternativ till Myndighetsgemensamma team	29
Samhällsekonomisk utvärdering	31
Modell för deltagarnas produktionsvärde	31
Grundläggande begrepp.....	32
Utanförskapskostnad/potential.....	32
Intäkter	32
Samhällsekonomisk analys.....	33
Utgångspunkter och grundläggande data	33
Samhällsekonomisk utanförskapskostnad/potential.....	33
Samhällsekonomisk intäkt.....	33
Samhällsekonomisk analys	35
Analys och slutsatser	36
Nytta med Jobbvägen AR	36
Nytta på individnivå och samhällsnivå.....	36
Nytta på organisationsnivå	36
Många avslutas i förtid.....	37
Uppföljning och analys behöver stärkas.....	38
Studier är en effektiv väg till hållbar egenförsörjning.....	39
Individperspektivet	39
Individens behov måste stå i centrum	39

Förstegs-verksamhet	40
Matchning mot nästa steg	40
Process-/organisationsperspektivet	40
Kartläggning är en väg till en effektivare Jobbvägen-process.....	40
Strategiskt perspektiv	40
Strategisk styrning.....	40
Implementering och finansiering	41
Struktur och tydlighet	41
Förslag/rekommendationer	42
Jobbvägen-process	42
Individ-process.....	43
Övriga rekommendationer.....	43
Avslutningsvis	44

Sammanfattning

Bakgrund

Samordningsförbundet Finsam Gotland bedriver arbetsrehabiliterande insatser i samverkan enligt Lag 2003:1210 om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser.

Den övervägande delen av Finsam Gotlands verksamhet bedrivs inom ramen för insatsen/projektet Jobbvägen Arbetsrehabilitering (AR), tidigare kallad Jobbsam. Samordningsförbundet Finsam Gotland har gett Payoff AB i uppdrag att utvärdera, analysera och komma med rekommendationer med fokus på hur Jobbvägen AR kan utvecklas och implementeras i ordinarie verksamheter hos berörda parter.

Jobbvägen AR

Jobbvägen AR ska ses som ett komplement till Region Gotlands ordinarie verksamhet. Insatsen stödjer individer med komplex problematik och behov av samordnade insatser, så att de kan närma sig arbetsmarknaden och egenförsörjning. Nuvarande projektägare för Jobbvägen AR är Region Gotland och Avdelningen för arbetsliv och etablering. Verksamheten inom Jobbvägen AR har under de senaste åren arbetat med att utveckla verksamheten för öka tydligheten och strukturen kopplat till målgruppen, remitterterna och parterna.

Hösten 2022 lämnas ytterligare en ansökan in till samordningsförbundet, avseende fortsatt finansiering för att bygga en ”varaktig och integrerad struktur” för stöd till individer med behov av samordnad, arbetslivsinriktad rehabilitering. I ansökan lyfts fram att verksamheten i projektet särskilt ska fokusera på områden där det tidigare varit svårt att implementera en varaktig samverkan. Enligt ansökan är inriktningen att insatsen långsiktigt ska drivas och finansieras inom ramen för ordinarie verksamheter hos samordningsförbundets parter.

Det långsiktiga individmålet för Jobbvägen AR är egenförsörjning genom arbete eller studier.

Projektmålen är:

- Minst 20 procent av deltagarna ska klara av att ta steget till arbete eller studier vid avslut av insatsen.
- Minst 55 procent av deltagarna ska klara av att göra stegförflyttningar mot arbete eller studier vid avslut av insatsen.
- Högst 25 procent av deltagarna ska avslutas eller återgå till remitterande part för annan planering vid avslut i insatsen.

Sammanfattning av intervjuer

Personal och operativ styrgrupp

I de intervjuer som är genomförda framkommer att det finns ett tydligt behov av insatsen Jobbvägen AR. Insatsen riktar sig mot en målgrupp där det inte finns något motsvarande stöd inom parternas ordinarie verksamheter. Det framkommer även att både individer, personal och representanter för parterna anser att Jobbvägen AR fungerar samt att personalen jobbar tillsammans för individens bästa. Samtidigt lyfter personal och berörda parter att verksamheten fortfarande uppfattas som otydlig.

Jobbvägen AR bygger på grunderna inom BIP-forskningen och Supported Employment. Det innebär bland annat parallella insatser ska bedrivas så långt det är möjligt, att arbetslivsinriktade insatser behöver ingå för att skapa progression mot arbete och att individen behöver ett sömlöst stöd över tid. Arbetet behöver utgå från en tro på individens egna resurser och att stödet säkerställer hållbar utveckling mot egenförsörjning för individen, vilket ställer krav på att stödet till individen finns kvar över en längre tid. Det är också viktigt att vårdinsatser, för de individer som har medicinska behov, integreras i större omfattning i de parallella insatserna inom AR. En stor andel av de som avslutas i förtid har behov av stöd från vården, vilket de inte har fått i den omfattning som de behöver. Stödet från vården behövs för att individerna ska kunna fullfölja insatsen inom Jobbvägen AR och kunna komma vidare i sin utveckling mot egenförsörjning genom arbete.

För vissa deltagare finns det även behov av att utveckla en lågtröskelverksamhet, så att de får stöd att bryta isolering och skapa struktur i sin vardag som ett komplement till mer arbetslivsinriktade insatser.

Deltagare

Deltagarna berättar att de har levt i utanförskap och mått dåligt under lång tid innan de påbörjar insatsen inom Jobbvägen AR. De beskriver även att deras mående förbättras betydligt med stöd av personalen när de deltar i Jobbvägen AR. Deltagarna får en tydligare struktur i vardagen samt sköter sin hälsa på ett bättre sätt. De mår bättre både fysiskt och psykiskt. Flera beskriver att de känner sig gladare, ser en ökad mening med livet och har fått fler sociala kontakter.

”Jobbvägen har pratat med mig på ett respektfullt sätt. Som om man är en vanlig människa.”

Gruppaktiviteter beskrivs också som en viktig del, trots att många deltagare har levt i isolering och har svårt för sociala kontakter.

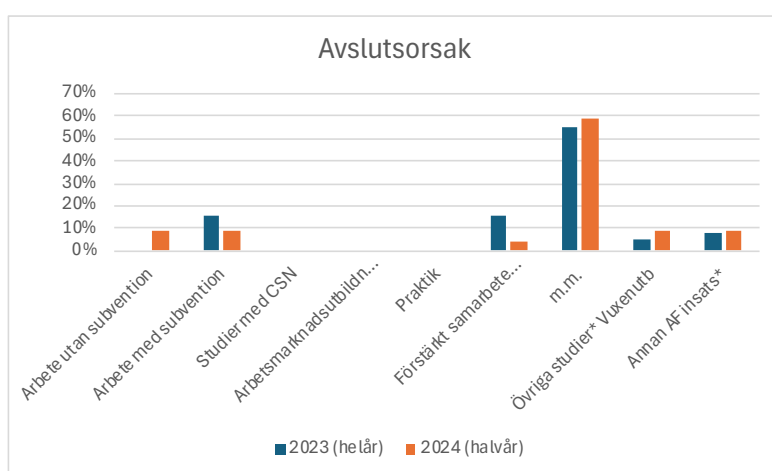
”Det har varit viktigt att få höra andras syn på sin situation, hur man haft det och hur man har hanterat sitt liv.”

Steg vidare, efter Jobbvägen AR, upplevs av många deltagare som en utmaning, trots att det i grunden är en positiv stegförflyttning. Att inte längre tillhöra Jobbvägen AR och att inte längre ha ett löpande stöd från sin arbetslivscoach skapar otrygghet. Flera deltagare beskriver att det behövs ett fortsatt stöd från coachen, även efter Jobbvägen AR, för att de ska våga och orka ta nästa steg mot en hållbar egenförsörjning.

Resultat

Under 2023 skrevs 57 nya deltagare in i Jobbvägen AR. Under första halvåret 2024 var motsvarande siffra 19 st, vilket signalerar ett något minskande inflöde under 2024. Av de deltagare som skrivs in kommer den absoluta merparten från SOF, cirka 60 procent. Knappt 30 procent kommer från Försäkringskassan och knappt tio procent kommer från Arbetsförmedlingen. Några enstaka kommer från HSF och via Egen-remiss.

När deltagare skrivs ut går de vidare till en mängd olika resultat. Några går till arbete, med eller utan subvention. Däremot går ingen vidare till studier med CSN, arbetsmarknadsutbildning eller praktik. Vissa går vidare till det förstärkta samarbetet mellan Af/Fk, vissa går vidare till t.ex. vuxenutbildning och annan insats inom Arbetsförmedlingen. Den absoluta merparten avslutas till kategorin "M.m.", vilket indikerar att de avslutas i förtid och återgår till remittent för annan planering. Många av dessa indikerar avslutas i förtid på grund av att de har behov av stöd från vården.

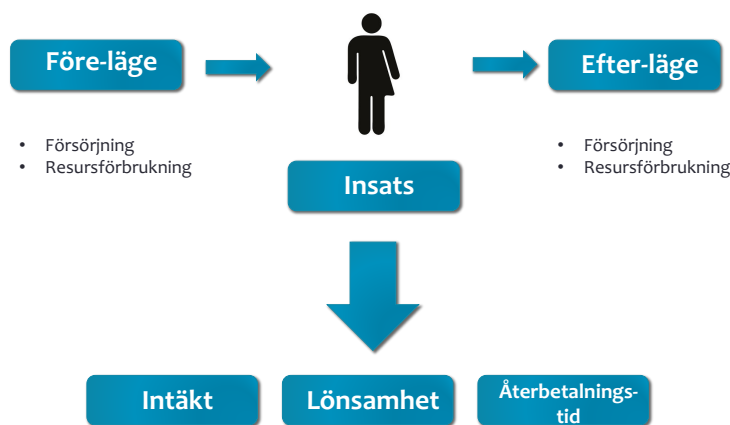
Målet att 20 procent ska gå vidare till arbete och studier är i det närmaste uppfyllt, även om ingen går vidare till studier med CSN eller arbetsmarknadsutbildning. Däremot är det mer än dubbelt så många som avslutas i förtid och återgår till remittent, jämfört med målet på högst 25 procent.

Vid inskrivning har merparten av deltagarna sin försörjning via ekonomiskt bistånd, cirka 65 procent. Detta stämmer väl överens med att merparten av deltagarna remitteras från SOF. Vid avslut har merparten av deltagarna fortfarande sin försörjning via ekonomiskt bistånd, även om nivån har sjunkit till cirka 40 - 45 procent.

Deltagarna är i de flesta fall under 40 år och har varit utan arbete i över två år.

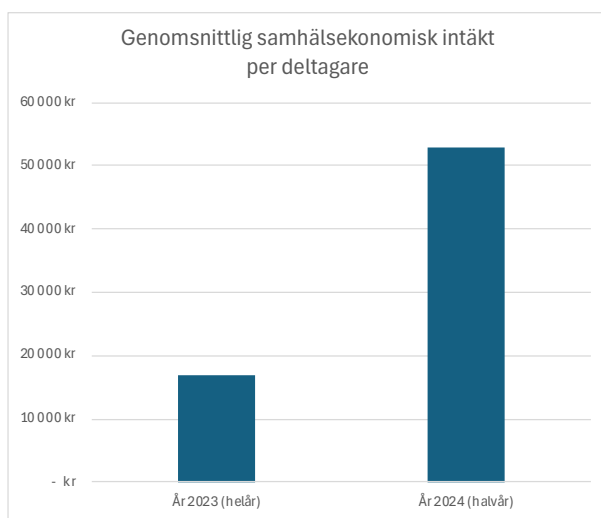
Samhällsekonomisk analys

Samhällsekonomisk nytta skapas primärt genom att individer i ökad omfattning kan arbeta och/eller utföra mer avancerat arbete. Samhällsekonomisk nytta skapas även genom att individer får stöd så att de mår bättre och klarar att leva ett liv med mindre behov av stöd från exempelvis vården, Arbetsförmedlingen eller kommunen.

Vid inskrivning är det ingen deltagare som har någon inkomst via arbete. Det finns därför en omfattande utanförskapskostnad, dvs värdet av det uteblivna produktionsvärde som hade uppstått om individen hade haft ett arbete.

Under 2023 är det 16 procent av deltagarna i Jobbvägen AR som avslutas till arbete, samtliga med subventionerade anställningar. Under 2024 har andelen ökat till 18 procent, varav hälften med osubventionerade anställningar. Den genomsnittliga samhälls-ekonomiska intäkten går därför upp betydligt under 2024.

Den samhällsekonomiska analysen visar på den stora ekonomiska kraft som finns i att stödja personer i arbetslöshet och utanförskap till arbete, ett bättre mående och möjligheten att leva ett mer självständigt liv. Förutsatt att individernas etablering på arbetsmarknaden blir hållbar.

Samtidigt vill utvärderarna poängtera att olika typer av utbildning många gånger är en bra väg för individer att på sikt etablera sig på arbetsmarknaden på ett hållbart sätt. Dessa individer skapar, på kort sikt, ingen samhällsekonomisk intäkt. Det vill säga så

länge som de fortfarande studerar. Det är först vid inträdet på arbetsmarknaden som den ekonomiska intäkten skapas. Utbildning ska således ses som en social investering som under studietiden bygger upp en potential, vilken sannolikt ger avkastning på längre sikt.

Inom Jobbvägen AR finns en stor samhällsekonomisk potential, vilken kan realiseras om färre deltagare avslutas i förtid. Kan fler av dessa individer istället få ett stöd så att de kan göra stegförflyttningar mot arbete och studier ökar värdet av Jobbvägen AR. I dagsläget är det drygt hälften av resurserna inom Jobbvägen AR som används för att stödja deltagare som avslutas i förtid och som sedan återgår till remittent.

Analys och slutsatser

Nyttan av Jobbvägen AR

Jobbvägen AR är en uppskattad insats, både av deltagare, personal och representanter från berörda parter. Det finns ett tydligt behov av insatsen och någon liknande insats finns inte inom parternas ordinarie verksamheter. Jobbvägen AR stöttar individer med komplex problembild för att de ska kunna bryta isolering, må bättre och närma sig arbete och studier. Däremot är det en stor andel deltagare som avslutas i förtid och återgår till remittent.

Behov av utveckling för att öka nyttan

Det behövs en utvecklad och myndighetsgemensam kartläggning för att individerna ska hamna i rätt insatser, så att möjligheterna för individen att lyckas i sin process mot egenförsörjning genom arbete ökar. Det behövs en lågtröskelverksamhet som möjliggör för de som står allra längst ifrån arbetsmarknaden att bryta isolering och skapa en struktur i sin vardag. Det behövs en mer integrerad samverkan med vården för att på ett bättre sätt stödja de individer som har behov av parallella insatser från vården för att kunna klara sin utveckling mot arbete och studier. Det behövs en förstärkt matchningsfunktion, så att deltagare sömlöst kan gå vidare till nästa steg i sin utvecklingsprocess, utan att riskera avbrott och återfall i utanförskap. Avslutningsvis ser vi att ett tydligare utbildningsspår skulle kunna vara ett sätt att ytterligare stärka deltagarnas utvecklingsprocess mot en hållbar egenförsörjning.

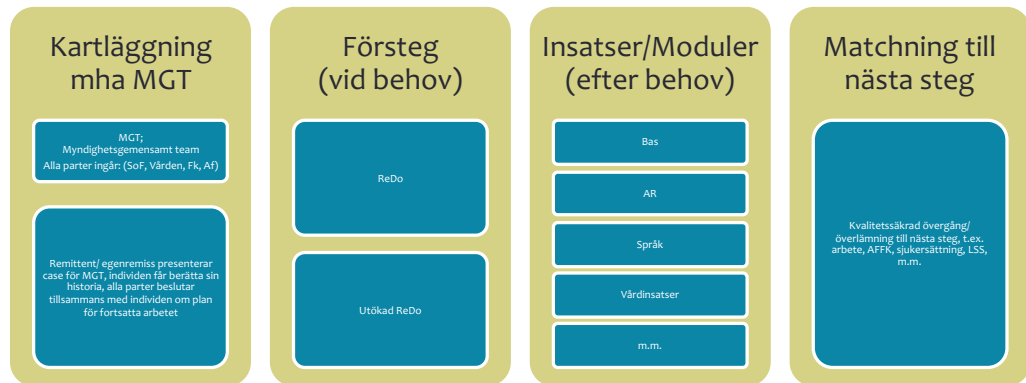
Sammantaget skulle dessa åtgärder stärka individprocessen och därigenom också öka effektiviteten i den totala Jobbvägen-processen. För att säkerställa korrekt analys av resultat och att kloka beslut fattas behöver även strukturen för uppföljning och analys stärkas.

Rekommendationer

Nedan lämnar utvärderarna sina rekommendationer, vilka vi hoppas ska kunna bidra till utveckling och en effektivare process för de arbetslivsinriktade insatser som görs i samverkan på Gotland.

Jobbvägen-process

Deltagarna i Jobbvägen AR är, som vi tidigare påpekat, ointresserade av vem som är huvudman och vem som finansierar en viss insats. Individen har enbart intresse av att må bra, kunna försörja sig själv och leva ett självständigt liv. Det är därför utvärderarnas rekommendation att parternas framtida arbete ska fokusera på en gemensam Jobbvägen-process.

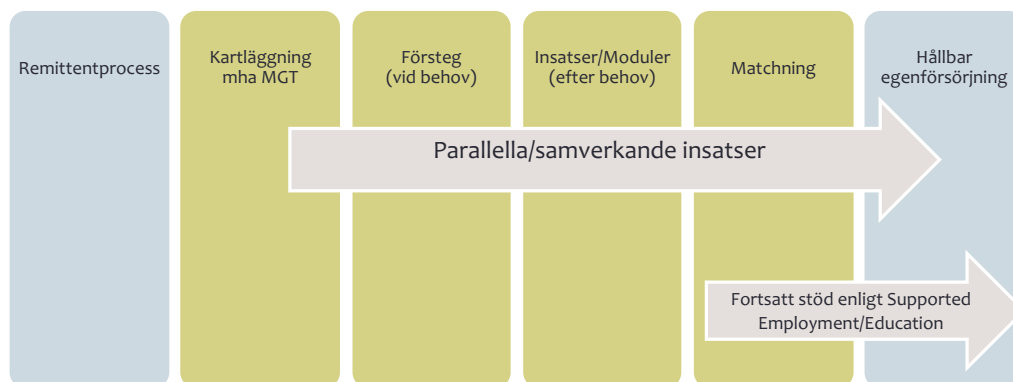

- Målgrupp: ALLA individer som remittenten inte klarar av att stödja till en hållbar egenförsörjning med myndighetens egna resurser.
- Individen bjuds in att delta i sin egen kartläggningsprocess.
- Alla insatser inom ramen för processen anpassas utifrån individens behov. MGT (myndighetsgemensamt kartläggningsteam), i samråd med individen och remittent, fattar beslut om vilka insatser som ska ingå i respektive individs process/plan.
- Om möjligt genomförs flera insatser parallellt, inklusive insatser från vården. Utgå från BIP-forskningen och Supported Employment/Education.
- Alla insatser görs för att individens process till en hållbar egenförsörjning ska bli så effektiv som möjligt.
- Remittent är beställare och ansvarig för individens process tills en kvalitets-säkrad överlämning till nästa steg är genomförd.
- Remittent är ansvarig för uppföljning enligt beslutad modell. Fokus på hållbara resultat för individen!!!

Individ-process

Individen har ett liv både före och efter Jobbvägen. Därför är det av största vikt att Jobbvägen-processen fokuserar på att skapa en så effektiv individ-process som möjligt.

Utvärderarna rekommenderar följande struktur:

- Remittent utreder alltid egna organisationens möjligheter att stödja individen till en hållbar egenförsörjning innan ansökan till MGT görs.
- När remittenten bedömer att den egna organisationens resurser inte är tillräckliga görs en ansökan till MGT.
- Remittenten och individen träffar MGT tillsammans. Individen får möjlighet att berätta sin egen historia.
- MGT tar, tillsammans med individen och remittenten, fram en plan för individens process till en hållbar egenförsörjning. Planen utgår från individens behov och utformas utifrån tillgängliga insatser hos samtliga parter.
- Remittent är hela tiden ansvarig handläggare för individens process. Individen har ett stort egenansvar.
- Remittenten säkerställer att individprocessen hela tiden fokuserar på en hållbar egenförsörjning för individen efter att individen lämnat Jobbvägen.
- Remittenten ansvarar för uppföljning av både kortsiktiga och långsiktiga resultat, vilka ska sammanställas, återrapporteras till operativ styrgrupp och personal samt analyseras för att skapa lärande och utveckla Jobbvägen-processen.

Övriga rekommendationer

Nedan följer utvärderarnas övriga rekommendationer, vilka vi hoppas ska bidra till ökad tydlighet och ökad effektivitet i parternas gemensamma ansvar och arbete för att stödja individer med komplexa behov till ett bättre mående och ökad egenförsörjning.

- Modell för uppföljning och analyser behöver stärkas och rutiner måste förtydligas för avrapportering och ansvar. Uppföljningen bör fokusera på hållbara resultat och måste därför kopplas till rutiner för uppföljning av individens utveckling även efter att hen har avslutats i Jobbvägen. Förslagsvis efter sex och tolv månader.

- Myndighetsgemensam kartläggningsfunktion bör byggas upp för den totala Jobbvägen-processen, där samtliga parter, remittent och individen gemensamt träffas och beslutar om en plan mot egenförsörjning genom arbete och studier för individen.
- Förstegs-verksamhet behöver utvecklas och byggas upp för de individer som inledningsvis behöver en lågtröskelverksamhet för att bryta isolering och skapa rutiner i sin vardag, för att kunna delta i en arbetslivsinriktad insats.
- Matchningsfunktion från Jobbvägen till nästa steg behöver stärkas och den bör bygga på grunderna inom Supported Employment.
- Grunderna i BIP bör tydligare genomsyra hela Jobbvägen-processen, där parallella insatser av vården ingår som en självklar del i stödet till individen.
- Utred och bygg upp ett studie-spår inom Jobbvägen-processen för att delta-gare i större utsträckning ska kunna stärka sina framtida möjligheter för en hållbar etablering på arbetsmarknaden genom att först gå vidare till studier och därefter till arbete.
- Strategisk styrning behövs för myndighetsövergripande insatser. Säkerställ att det även fortsättningsvis finns en operativ styrgrupp, eller motsvarande, för att kunna diskutera, analysera och besluta i strategiska och gränsöverskridande frågeställningar. Det är av stor vikt att de personer som bemannar styrgruppen har formella beslutsmandat.

Inledning

Uppdrag

Samordningsförbundet FinsamGotland bildades 2007 och har bedrivit verksamhet sedan 2008. Samordningsförbundet Finsam Gotland bedriver arbetsrehabiliterande i samverkan enligt Lag 2003:1210 om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser. Lagen kallas även för Finsam-lagen och möjliggör finansiell samverkan mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommun och region.

Den övervägande delen av Finsam Gotlands verksamhet bedrivs inom ramen för insatsen/projektet Jobbvägen Arbetsrehabilitering (AR), tidigare kallad Jobbsam. Insatsen bedrivs som ett komplement till Region Gotlands ordinarie verksamhet, Jobbvägen Bas. Samordningsförbundet Finsam Gotland har gett Payoff AB i uppdrag att utvärdera, analysera och komma med rekommendationer med fokus på hur Jobbvägen AR kan utvecklas och implementeras i ordinarie verksamheter hos berörda parter. Fokus för utvärderingen är att visa på om Jobbvägen är en effektiv insats, för vilka målgrupper insatsen fungerar alternativt inte fungerar. I utvärderingen ska även samverkan mellan berörda parter belysas samt hur organiseringen kring insatsen fungerar. Om möjligt ska även samhällsekonomiska effekter av Jobbvägen beskrivas.

Metod

Uppdraget har genomförts med en mix av olika metoder, anpassade utifrån uppdragets karaktär.

Dokumentstudier har genomförts löpande under uppdragets genomförande. Dokumentation omfattar exempelvis styrande dokument för förbundet, beskrivningar av Jobbvägens verksamhet, minnesanteckningar från styrgruppsmöten m.m.

Djupintervjuer har gjorts för att få en djupare förståelse för Jobbvägens verksamhet och vad insatserna i Jobbvägen betyder för deltagarna och berörda parter. Totalt har 17 djupintervjuer genomförts. Fem intervjuer har genomförts med coacher och personal inom Jobbvägen AR och Jobbvägen Bas. Sammanlagt sju intervjuer har genomförts med representanter för den operativa styrgruppen och projektägare. Fem intervjuer har genomförts med deltagare i Jobbvägen AR. Intervju har också genomförts med samordningsförbundets fd förbundschef.

Resultatanalys har gjorts av data för deltagare och skapade resultat under 2023 och första halvåret 2024.

Omvärldsanalys är gjord av liknande verksamheter i andra samordningsförbund i Sverige. Omvärldsanalysen har framför allt fokuserat på olika typer av samordnad kartläggning inför fortsatta arbetsrehabiliterande insatser samt vilka effekter sådana kartläggningsfunktioner kan bidra till.

Samhällsekonomisk effektanalys genomförs i syfte att visa på den ekonomiska nyttan av att satsa resurser på grupper i samhället som är i behov av extra stöd för att närma sig och etablera sig på arbetsmarknaden.

Sammanställning, analys och presentation av utvärderingens resultat och rekommendationer. Resultatet presenteras i skriftlig rapport samt som ppt vid muntlig redovisning och workshop.

Beskrivning av Jobbvägen AR enligt ansökan

Bakgrund

Samordningsförbundet Finsam Gotland finansierar sedan ett antal år insatsen/projektet Jobbvägen AR/Arbetsrehabilitering. Insatsen ska ses som ett komplement till Region Gotlands ordinarie verksamhet, Jobbvägen Bas. Jobbvägen AR har tidigare bland annat benämnts Jobbsam.

Bakgrunden till Jobbsam/Jobbvägen AR är samstämmiga erfarenheter från förbundets tidigare insatser. När myndigheter kombinerar resurser och kunskaper blir stödet till individen effektivare. Individen får ett samordnat och ett nära stöd utifrån komplexa behov för att närma sig arbetsmarknaden och egenförsörjning. Dåvarande Jobbsam startade sin verksamhet hösten 2013. Den övergripande målsättningen är att skapa en långsiktig hållbar modell för flerpartssamverkan kring Finsams uppdrag och målgrupper.

De inledande åren, fram till 2017, byggdes verksamheten upp finansiering helt från förbundet. 2016 genomfördes en utvärdering av verksamhetens arbetssätt och modell. Utvärderingen lyfte fram förslag för att skapa utveckling och att förbundets finansiering skulle kunna minskas genom implementering i ordinarie strukturer. Bland annat infördes ett bedömningsteam, vilket bemannades med representanter från samtliga parter; Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt Hälso- och sjukvårdsförvaltningen och Socialförvaltningen från Region Gotland. Individens process blev också tydligare tidsatt jämfört med tidigare. Samordningsförbundets styrelse beviljade, med utvärderingen som underlag, fortsatt finansiering till och med 2020-06-30.

2019 genomfördes ytterligare en utvärdering, där det konstaterades att arbetsmodellen med flerpartssamverkan varit avgörande för de goda individresultat som redovisats. Samtidigt konstaterades att förutsättningarna för samverkan är komplicerade och att projektägarskapet och anställningsförhållanden upplevs som otydliga. I oktober 2019 beslutar samordningsförbundets styrelse att dåvarande Jobbsam ska avslutas vid halvårsskiftet 2020. Samtidigt beslutas att förbundet även fortsättningsvis är beredda att finansiera individstödande verksamhet, vilken kompletterar parternas ordinarie verksamheter.

Under våren 2020 tas en ny ansökan fram, avseende individnära stöd mot arbete eller studier. I och med ansökan förtydligas även projektägarskapet och från september 2020 har Avdelningen för arbetsliv och etablering inom Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen varit ansvarig projektägare.

Pandemin innebar utmaningar för verksamheten och dess målgrupper. Exempelvis ökat fokus på digitalisering och ökade svårigheter att skaffa arbetsträningsplatser. Under 2021 initierade regionstyrelsen för Region Gotland en arbetsmarknadsutredning med syfte att öka egenförsörjning och tillväxt på Gotland. Den resulterade bland annat i att Avdelningen för arbetsliv och etablering fick i uppdrag att skapa en tydligare och mer effektiv verksamhet där insatser i samverkan pekades ut som en viktig faktor.

Resultatet har blivit att projektägaren är tydligare i sin inriktning i ordinarie verksamhet. Samtidigt är samtliga parter inom samordningsförbundet överens om att individer med behov av samordnade och integrerade insatser inte får det stöd, inom ordinarie verksamheter, som de har behov av för att nå eller närma sig egenförsörjning. Hösten 2022 lämnas därför ytterligare en ansökan in till samordningsförbundet, avseende fortsatt finansiering för att bygga en "varaktig och integrerad struktur" för stöd till individer med behov av samordnad, arbetslivsinriktad rehabilitering.

I ansökan lyfts fram att verksamheten i projektet särskilt ska fokusera på områden där det tidigare varit svårt att implementera varaktig samverkan. Stödet till individen ska ha ett holistiskt synsätt; ekonomi, hälsa, bostad, socialt nätverk och sysselsättning. Evidensbaserade arbetssätt ska användas, exempelvis enligt grundtankarna i BIP, Supported Employment och MI (motivationshöjande samtal). Parallella insatser ska prioriteras för att öka effektiviteten och den totala insatstiden för individen. Individens process drivs med stöd av en coach i projektverksamheten, men aktualiserade part är fortsatt ansvarig för individärendet. Individen ska själv göras delaktig och medansvarig i sin egen rehabiliteringsprocess. Målgruppen för ansökan är gotlänningar i arbetsför ålder med komplex problematik, vilka inte fått sina behov tillgodosedda inom parternas ordinarie verksamheter.

Det långsiktiga individmålet är egenförsörjning genom arbete eller studier. Projektmålen är:

- Minst 20 procent av deltagarna ska klara av att ta steget till arbete eller studier vid avslut av insatsen.
- Minst 55 procent av deltagarna ska klara av att göra stegförflyttningar mot arbete eller studier vid avslut av insatsen.
- Högst 25 procent av deltagarna ska avslutas eller återgå till remitterande part för annan planering vid avslut i insatsen.

Individprocess Jobbvägen AR

Följande individprocess beskrivs i ansökan för nuvarande Jobbvägen AR

Aktualisering/remittering sker från någon av Finsams parter. Försörjande part ska vara delaktig i aktualiseringen. Innan aktualisering ska aktualiserande part göra en bedömning att Jobbvägen är rätt insats för individen, vilket betyder att insatser inom ordinarie verksamhet ska vara prövade. Remittent ska presentera ett tydligt mål med att individen ska delta i Jobbvägen AR.

Uppstartsmöte genomförs för att planera och påbörja individens process mot egenförsörjning. En gemensam arbetsplan utarbetas och en inledande skattning görs enligt BIP/SKAPA.

Program för ökad hälsa, struktur och planering genomförs utifrån individens behov. Insatser genomförs med fördel parallellt.

Varje deltagare har en *individuell coach* som koordinerar processen och ger individen stöd och motivation mot egenförsörjning.

Arbetsträning är en viktig del i individens process att närma sig arbetsmarknaden. Arbetsträningen bör vara förlagd på en arbetsplats som har behov av rekrytering för att öka möjligheterna till anställning.

Löpande uppföljning ska göras av planering, genomförda aktiviteter och resultat.

Deltagarens *avslutas* efter maximalt 12 månader. Det ska alltid finnas en tydlig planering för individens fortsatta process. Förlängning kan i undantagsfall beviljas.

Implementering

Enligt ansökan är inriktningen att insatsen ska finansieras och drivas av en eller flera huvudmän efter försöksperioden, förutsatt att positiva resultat har påvisats. Syftet med att implementera resultat och kunskap är att på ett bättre sätt kunna möta behoven hos målgruppen i de ordinarie verksamheterna.

Sammanfattning av intervjuer och dokumentation

Nedan sammanfattar vi information som framkommit vid intervjuer med projektägare, projektpersonal, representanter för berörda parter och deltagare.

Samverkan fungerar i Jobbvägen AR

Grundtanken med Jobbvägen AR är att ge ett samordnat stöd till individer med komplexa behov, vilka inte fått relevant stöd från ordinarie insatser. Intervjuad personal berättar att samverkan inom Jobbvägen fungerar bra och är en framgångsfaktor. Samtidigt har flera av de intervjuade svårt att hålla isär vad som är den projektfinansierade verksamheten och vad som är ordinarie verksamhet. Den intervjuade personalen beskriver att samverkan, extra resurser och kompletterande kompetenser ger målgruppen ett bra stöd. Personalen upplever att de verkligen jobbar tillsammans för individens bästa, oavsett vilken hemmaorganisation som de kommer ifrån.

Jobbvägen AR beskrivs som den del av stödet till individen som har det lilla extra. Det finns flera olika insatser, insatserna utförs parallellt och har ett tydligt arbetslivsinriktat fokus. Målgruppen står mycket långt ifrån arbetsmarknaden, men får med hjälp av Jobbvägen AR ett kvalificerat stöd att göra stegförflyttningar mot arbete, studier och egenförsörjning.

BIP, ReDo och Supported Employment är viktiga grunder i Jobbvägen AR

Målgruppen som får stöd av Jobbvägen AR beskrivs stå mycket långt från arbetsmarknaden och att de har komplexa behov. Den intervjuade personalen lyfter fram att grunderna i BIP med parallella insatser, arbetslivsinriktade insatser och ett kontinuerligt stöd från coacher som visar att dom tror på individens förmåga är viktiga för målgruppen och ger resultat. Det framkommer även tydligt i intervjuer att målgruppen har ett behov som sträcker sig över lång tid och behöver hänga ihop över myndighets- och insatsgränserna. Inom Jobbvägen AR fungerar samverkan och stödet till individen bra och leder i stor utsträckning till positiv utveckling och stegförflyttningar.

Inledningsvis i individens process används ReDo som en metod för att motivera individen, skapa struktur i vardagen och bygga en grund för de fortsatta arbetslivsinriktade insatserna. ReDo är en metod som beskrivs som väl fungerande av både deltagare och personal.

När individen ska avslutas i Jobbvägen AR och gå vidare till andra insatser, exempelvis det förstärkta samarbetet mellan Af/Fk behövs ett sömlöst stöd. Individerna har stort behov av ett stöd som de har tillit till och förtroende för. Alla övergångar och byte av personal blir en tröskel och en ökad risk att individen tappar motivation och riktning. Därför är det viktigt att jobba även enligt grunderna i Supported Employment,

där personal som har upparbetat en relation och ett förtroende hos individen, kan hålla kvar kontakten och stödja även när individen har gått vidare till nästa steg i processen.

I de genomförda intervjuerna framkommer att arbetsmetoden/processen inom AR tidigare har upplevts som otydlig, men att det på senare tid har blivit bättre. Jobbvägen AR arbetar idag med tydliga metoder och enligt en bestämd struktur, vilket är bra både för de deltagande individerna och för berörda parter.

I några intervjuer resonerar de intervjuade personerna om avvägningen mellan att ge individerna ett sömlöst och hållbart stöd i förhållande till att utmana och motivera deltagarna att stå på egna ben och ta eget ansvar. I vissa fall upplevs att coacherna ”behåller” individen inom Jobbvägen AR längre än nödvändigt. Istället bör individerna på ett tydligare sätt och tidigare i processen stödjas i att ta nästa steg mot egenförsörjning, men att coachen kan vara ett fortsatt stöd dit individen kan vända sig vid behov av stöd och trygghet.

Vården är en viktig del för att stödet till individen ska fungera

I de intervjuar som är gjorda inom ramen för denna utvärdering beskrivs tydligt målgruppens komplexa behov och att parallella insatser i samverkan är en framgångsfaktor för att stödja målgruppen på ett effektivt sätt. Vården har dock, fram till nu, varit svår att få med i den samordnade processen för att stödja individen. Samtidigt beskrivs att det är en stor del av individerna som avslutas i förtid har behov av stöd från just vården. I flera intervjuer framkommer hur viktigt det är för många i målgruppen att få ett parallellt stöd från vården under tiden som mer arbetslivsinriktade insatser pågår. Det framkommer dock i intervjuerna att vården nu ökar sin delaktighet och närvaro i Jobbvägen AR och att det finns förhoppningar att detta ytterligare ska stärka insatsen och förbättra stödet till individerna.

Lågtröskelverksamhet saknas

I några av de intervjuer som är gjorda har diskussioner uppkommit om behovet av en lågtröskelverksamhet. De intervjuade personerna beskriver att vissa individer har behov av att inledningsvis få ta del av en insats som är relativt kravlös och med fokus på att bryta isolering och skapa rutiner i vardagen. Exempelvis att klara av att kliva upp på morgonen, gå och lägga sig i tid på kvällen, äta ordentligt för att orka att delta på aktiviteter, sköta sin personliga hygien och att träna på sociala kontakter.

Oro för framtiden

När de intervjuade personerna ombeds fundera och resonera kring framtiden av Jobbvägen AR så beskriver de en oro. Verksamheten har varit projektfinansierad under en mycket lång tid och det finns en osäkerhet kring vad som händer om projektfinansieringen minskar eller helt försvinner. Samtidigt lyfter den intervjuade personerna fram vikten av att Jobbvägen AR finns. De ordinarie verksamheterna har ingen motsvarande insats och målgruppen är i stort behov av det stöd som Jobbvägen AR kan

erbjuda. Den verksamhet som idag bedrivs inom Jobbvägen AR behöver implementeras i ordinarie verksamheter.

Deltagarnas berättelser

Mående

De intervjuade deltagarna berättar att de, innan de började som deltagare i Jobbvägen AR, mått dåligt under en lång tid. Flera hade haft ett mycket dåligt mående. De flesta hade levt en längre tid i isolering. Efter att de fått stöd från Jobbvägen AR har måendet förbättrats för alla de intervjuade deltagarna. De har en tydligare struktur i vardagen samt sköter sin hälsa på ett bättre sätt. De mår bättre både fysiskt och psykiskt. Flera beskriver att de känner sig gladare, ser en ökad mening med livet och har fått fler sociala kontakter.

Jobbvägen AR betyder mycket för deltagarna

Jobbvägen AR har varit ett bra stöd för deltagarna. De beskriver att de har blivit sedda och lyssnade på. De har också fått konkret stöd under hela insatsen. Coachernas kunskap, bemötande och förhållningssätt beskrivs i väldigt uppskattande ordalag av deltagarna. Coachen blir en viktig person i deltagarnas liv och möjlighet att utvecklas. Det är också viktigt att coachen inte byts ut. De deltagare som upplevt att coachen har bytts ut beskriver att det har gjort att utvecklingsprocessen under en period har stannat av och att ny tillit med den nya coachen måste byggas upp innan utvecklingen går vidare.

”Jobbvägen har pratat med mig på ett respektfullt sätt. Som om man är en vanlig människa.”

En del i insatsen som nämns av flera deltagare är ReDo. Det är en insats som uppskattas genom att den är strukturerad och ger konkret stöd för individen att komma framåt i sin utveckling. Deltagarna beskriver också att ReDo upplevs positivt på grund av att det finns en konkret koppling till arbete och arbetsgivare.

”Var inte positiv till att gå ReDo. Var rädd för att det inte skulle funka. MEN det var genom ReDo som jag fick praktik och nu har jag fått jobb.”

Gruppaktiviteter ger mervärden

Flera deltagare beskriver att gruppaktiviteter har varit värdefulla. Inledningsvis har det för flera varit jobbigt att vara i grupp, eftersom de befunnit sig i isolering under längre tider. Men efter ett tag har de börjat uppskatta gruppen. Deltagare delar med sig av sina erfarenheter och deltagarna förstår att det finns andra i liknande situation. Det skapar en tillhörighet och gruppen stöttar och motiverar även varandra. För flera deltagare har gruppen blivit ett sätt att få fler sociala kontakter.

”Det har varit viktigt att få höra andras syn på sin situation, hur man haft det och hur man har hanterat sitt liv.”

Deltagarnas upplevda progression

När deltagarna ombeds att berätta vad insatsen i Jobbvägen AR har lett fram till beskriver flera att de har lärt sig mycket om sig själva. De beskriver också att de har fått stöd att komma fram till vad de själva vill med sin framtid och att de fått både verktyg och en plan för att ta sig mot sitt framtida mål.

Övergång till nästa steg i processen

Flera deltagare beskriver att deras övergripande mål är att göra stegförflyttningar mot egenförsörjning genom arbete och studier. Däremot kan det behövas ytterligare stöd från andra parter och insatser innan individen kommer hela vägen fram till arbete. Övergången till andra insatser är en jobbig del i processen. Förtroende och tillit har byggts upp med coacherna i Jobbvägen AR och det skapar en trygghet. När de går vidare till nästa steg skapas en otrygghet och de önskar en fortsatt kontakt med coachen även efter att de lämnat Jobbvägen AR. En deltagare beskrev att hen på eget bevåg kontaktade sin coach och fick fortsatt stöd. Annars hade individen sannolikt inte klarat av att stanna kvar på den arbetsplats där hen arbetade.

Resultat

Utvärderingen har haft tillgång redovisning av resultat omfattande helåret 2023 och första halvåret 2024.

Antal deltagare

Inskrivna deltagare

Under 2023 skrevs 57 nya deltagare in i Jobbvägen AR. Under första halvåret 2024 var motsvarande siffra 19 st. Om den inskrivningstakten håller i sig skulle det innebära att det kommer att skrivas in cirka 40 nya deltagare under 2024. Någon uppgift om könsfördelning av nyinskrivna finns inte för 2023. Under första halvåret 2024 var det åtta kvinnor och elva män som skrevs in i Jobbvägen AR.

Utskrivna deltagare

Under 2023 skrevs 38 deltagare ut från Jobbvägen AR. Under första halvåret 2024 var motsvarande siffra 22 st. Om den utskrivningstakten håller i sig skulle det innebära att det kommer att skrivas ut drygt 40 nya deltagare under 2024. Någon uppgift om könsfördelning av utskrivna finns inte för 2023. Under första halvåret 2024 var det 14 kvinnor och åtta män som skrevs ut från Jobbvägen AR.

Antal aktiva deltagare

Under 2023 var det totalt 93 unika individer som deltog i insatser inom Jobbvägen AR. Under första halvåret 2024 var motsvarande siffra 70 unika individer. Om den trenden håller i sig så kommer antalet aktiva deltagare att kraftigt gå upp under 2024.

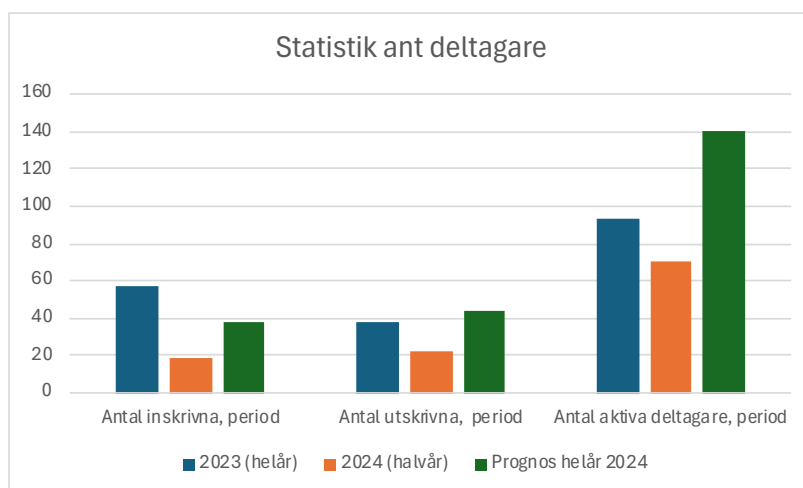

Diagram 1. Statistik antal deltagare Jobbvägen AR, helåret 2023, första halvåret 2024 samt prognos helår 2024.

Den slutgiltiga volymen deltagare styrs i slutändan av volymerna som skrivs in och som skrivs ut. Eftersom antalet inskrivna går ner och antalet utskrivna ser ut att gå

upp, så kommer sannolikt utvecklingen av antalet aktiva deltagare avstanna jämfört med antalet under första halvåret 2024.

Remitterande part

Uppföljning av vilken part som remitterar deltagare till Jobbvägen AR är intressant för att förstå målgruppens bakomliggande behov samt vilket behov respektive part har av stöd från en insats som motsvarar Jobbvägen AR.

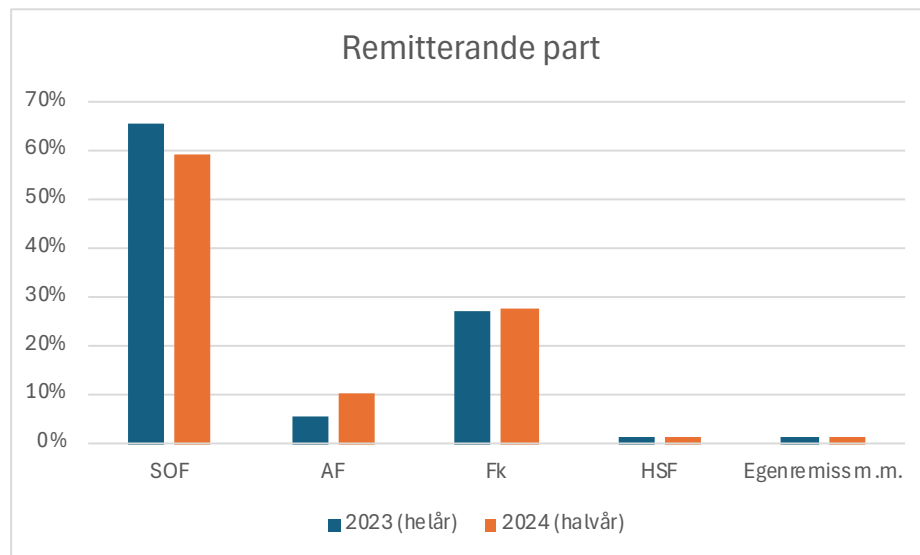

Diagram 2. Statistik antal deltagare Jobbvägen AR, helåret 2023, första halvåret 2024 samt prognos helår 2024.

Antalet deltagare som remitteras från respektive part är relativt stabilt mellan 2023 och halvåret 2024. Cirka 60 procent kommer från SOF, 5 - 10 procent kommer från Af, knappt 30 procent kommer från Fk och några enstaka från HSF och egenremiss.

Resultat och försörjning

Resultat/Avslutsorsak

Jobbvägen AR syftar till att individer ska klara av att komma i egenförsörjning genom arbete och studier, alternativt göra stegförflyttningar mot arbete och studier.

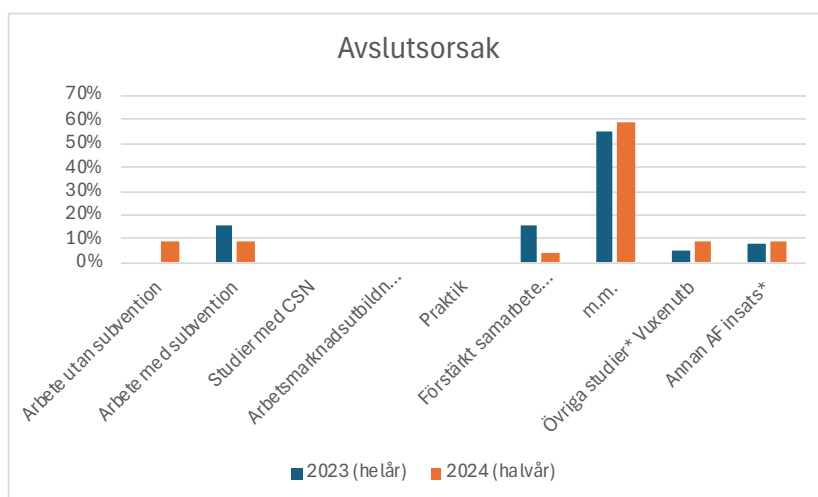

Diagram 3. Statistik antal deltagare Jobbvägen AR, helåret 2023, första halvåret 2024 samt prognos helår 2024.

Resultat vid avslut motsvaras av statistik avseende avslutsorsak. Det finns en relativt stor variation till vilka resultat som deltagare i Jobbvägen AR avslutas. Målbilden signalerar att deltagare antingen ska gå direkt till arbete och studier alternativt göra stegförflyttningar mot arbete och studier. Samtidigt ska så få som möjligt avslutas i förtid. Den överlägset största kategorin avseende avslutsorsak, både 2023 och 2024, är "M.m.". Den motsvarar 55 - 60 procent av alla avslutade deltagare. Detta överskrider kraftigt målet att högst 25 procent av deltagarna ska avslutas eller återgå till remittent. I övrigt finns en relativt jämn spridning mellan arbete med och utan subvention, olika typer av utbildningar, förstärkta samarbetet mellan Af/Fk samt andra Af-insatser.

Försörjning vid inskrivning och avslut

Den övergripande målsättningen för deltagare i Jobbvägen AR är att de ska kunna försörja sig själva genom lön från en anställning.

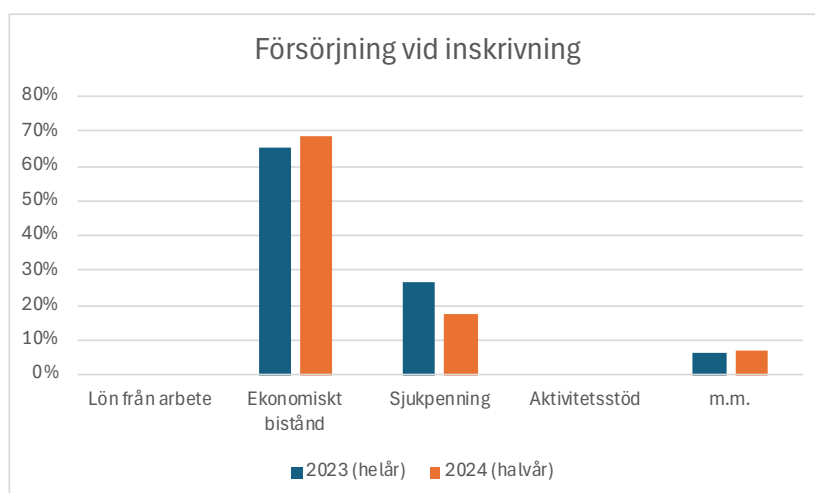

Diagram 4. Försörjning vid inskrivning till Jobbvägen AR

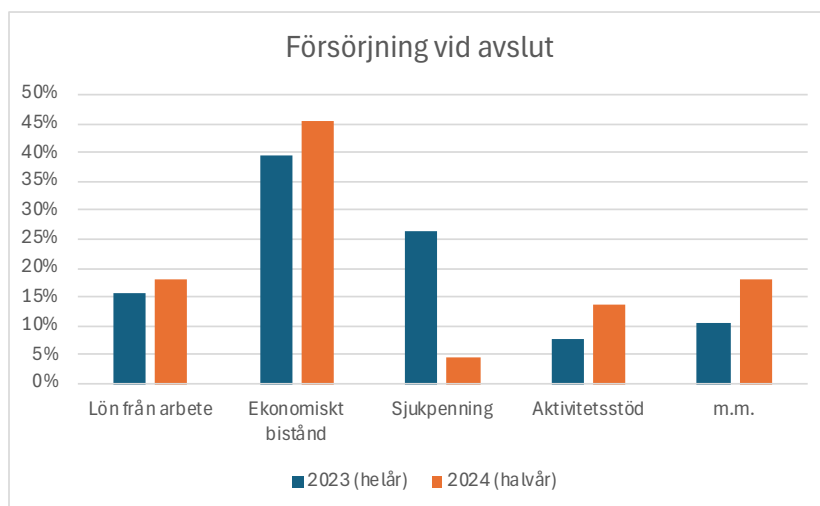

Diagram 5. Försörjning vid utskrivning från Jobbvägen AR

Vid inskrivning är den absolut största försörjningskällan för deltagarna i Jobbvägen AR ekonomiskt bistånd. Detta ligger helt i linje med att den absoluta merparten av alla deltagare remitteras från SOF. Näst största försörjningskällan är sjukpenning, vilket också ligger i linje med att Fk är nästa största remittent till Jobbvägen AR. Vid inskrivning är det ingen deltagare som har någon försörjning från arbete. Några få har varken lön eller någon offentlig försörjning, vilket indikerar att de får sin försörjning via familjen. Vid inskrivning är det ingen deltagare som har försörjning från lön.

Vid avslut har andelen som försörjer sig via lön från arbete ökat, vilket sker både 2023 och 2024. Ekonomiskt bistånd sjunker betydligt från inskrivning till avslut. Dock är det fler under 2024 som har fortsatt behov av ekonomiskt bistånd, jämfört med 2023. Under 2023 ligger den totala nivån för sjukpenning relativt stabil, men under 2024 sjunker den avsevärt. Däremot ökar både aktivitetsstöd och kategorin "m.m." vid avslut, jämfört med vid inskrivning.

Ålder på målgruppen

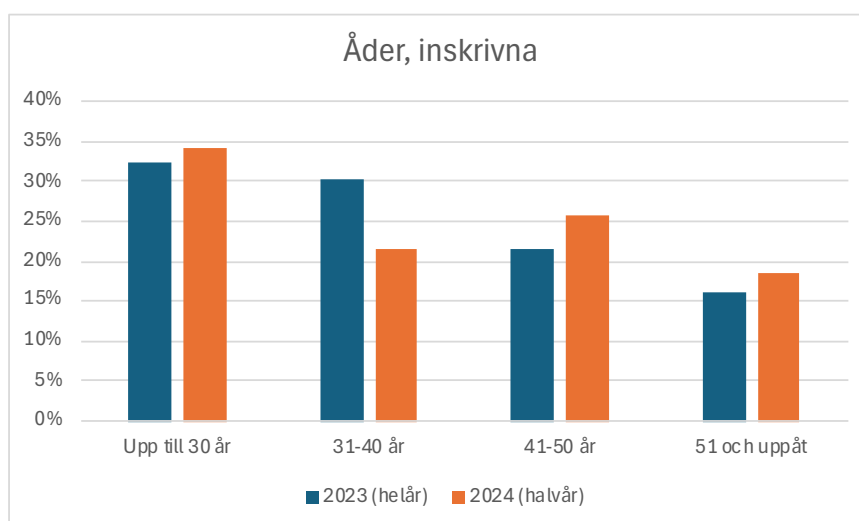

Diagram 6. Ålder, inskrivna deltagare

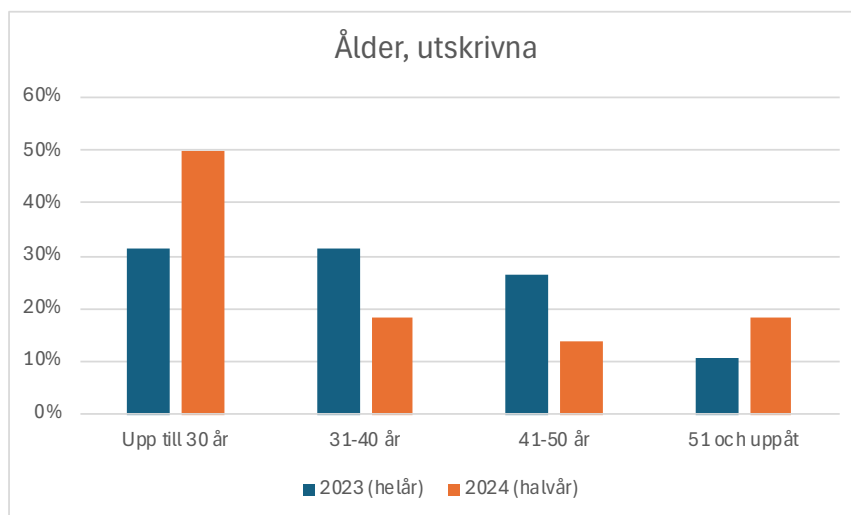

Diagram 7. Ålder utskrivna deltagare

Statistiken avseende ålder på deltagarna visar att det är flest unga vuxna, upp till 30 år, som skrivs in i Jobbvägen AR. Därefter är det en fallande skala. Ju äldre deltagare desto färre som skrivs in.

Avseende ålder vid utskrivning var det under 2023 en relativt jämn fördelning mellan kategorierna "Upp till 30 år", "31 - 40 år" och "41 - 50 år". Under 2024 har det blivit en tydlig ökning i kategorin "Upp till 30 år".

Tid utan arbete innan inskrivning

Tiden i utanförskap och arbetslöshet påverkar individen och dess möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden.

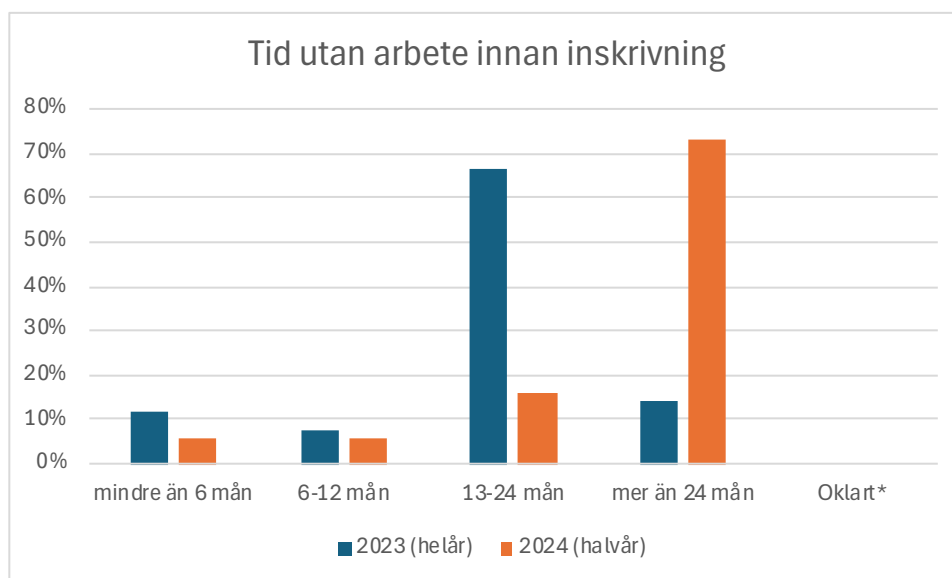

Diagram 8. Tid utan arbete innan inskrivning i Jobbvägen AR

Uppföljningen visar att den absoluta merparten av målgruppen för Jobbvägen AR varit utan arbete mer än ett år. Mellan år 2023 och första halvåret 2024 sker även en förskjutning mot längre tider i arbetslöshet.

Omvärldsanalys

Några utgångspunkter

SIP och SamSIP

Tanken med omvärldsanalysen är att utvärderingen skall vidga perspektiven och belysa alternativa arbetssätt och utvecklingen inom arbetsområdet. En omvärldsanalys kan visa på framgångsfaktorer, förbättringsområden, skapa lärande och stärka den fortsatta verksamheten för berörda parter. Genom att visa på hur utvecklingen och trender ser ut inom olika arbetsområden kan vi öka förståelsen för behovet av förändringar, skapa argument och intresse för en utveckling av verksamheten.

Omvärldsanalysen kommer även att ligga till grund för utvärderingens analysarbete för att kunna dra slutsatser och komma med konstruktiva rekommendationer för implementering och beslutsfattande kopplat till den samordnade arbetslivsinriktade rehabilitering. Sammantaget ska omvärldsanalysen bidra till att stärka och utveckla Finnsam Gotlands verksamhet, samordning, samverkan och samarbete, så att parterna blir ännu bättre rustade för att möta målgruppens behov.

En förutsättning för omvärldsspaningen i detta uppdrag har varit att utgå från samordningsförbundens främsta uppgift, d.v.s. att se till att personer i arbetsför ålder når egenförsörjning genom att utveckla den samordnade arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Kopplat till Jobbvägen processen och Jobbvägen AR har vi fokuserat omvärldsanalysen till att dels visa på olika exempel kopplat till en gemensam kartläggning av individers behov av samordnad arbetslivsinriktad rehabilitering i form av ett myndighetsgemensamt team, MGT. Dels några exempel på hur ett alternativ till MGT kan se ut i några samordningsförbund.

Det finns sammantaget 82 samordningsförbund i Sverige. Fokus för verksamheten är att finansiera rehabilitering till individer som behöver ett myndighetsgemensamt stöd för att nå egenförsörjning. Alternativt kan även förbunden stödja utvecklingen av strukturövergripande insatser och samverkan mellan parterna. Förbunden verkar i olika kontexter, så verksamheten kräver lokala anpassningar och en ständig utveckling. Det partsgemensamma arbetet kan därför se olika ut och det finns ingen gemensam standard för hur kartläggningen skall genomföras eller benämnas.

Samordnad individuell plan (SIP) är ett verktyg som skall säkerställa en god samverkan mellan region och kommun kring en individs vård och omsorg. Det finns ett lagstadgat stöd både i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen kring samverkan och upprättande av SIP vid behov. Det finns nationella riktlinjer med vägledning hur SIP skall utformas och följas upp. Socialstyrelsen och Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ger ut vägledningar och stödmaterial. Därutöver erbjuder Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) utbildningar, verktyg och nätverk för att stödja kommuner och regioner i SIP-arbetet.

Ytterligare ett exempel på verktyg för en gemensam planering är SAMSIP processen som används av ett antal samordningsförbund. SAMSIP är en samordnad individuell plan för personer med sammansatta behov i vilken parterna i förbundet kan delta

efter individens behov. Ytterligare verksamheter som t.ex. skola och kriminalvård kan involveras om individen är aktuell hos dessa eller andra aktörer. Individens önskemål och behov är viktiga att beakta och styr hur sammansättningen av teamet ser ut.

Både SIP och SAMSIP kan vara relevanta verktyg för att stärka samverkan mellan parterna i den arbetslivsinriktade rehabiliteringen på Gotland. Vi har i denna omvärldsanalys fokuserat på alternativa partsgemensamma samordnade kartläggningsinsatser.

Myndighetsgemensamma team

Myndighetsgemensamma team (MGT) är ett exempel på en kartläggningsinsats i flera olika samordningsförbund, Södertälje, Östra Södertörn och Västmanland. De två förstnämnda förbunden har använt sig av MGT i flera år och i Västmanland kommer förbundet att starta upp MGT i flera kommuner med utgångspunkt från erfarenheter av MGT i Västerås.

Några viktiga gemensamma förutsättningar för att arbeta effektivt med MGT:

- MGT är en struktur för samverkan över myndighetsgränserna med fokus på helhetslösningar för att förhindra rundgång i komplexa ärenden i vilka samordnad arbetslivsinriktad rehabilitering krävs. MGT har oftast fasta medlemmar från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, regionen och med fasta eller lokala medlemmar för kommunen beroende på det geografiska område som teamet verkar i.
- Målgrupp, syfte och mål för MGT och rutiner för uppföljning måste bestämmas innan uppstart av teamet.
- Teamet träffas regelbundet och i vissa fall kan en styrgrupp finnas kopplad till MGT. Ansvar och mandat för MGT contra styrgruppen måste klaras ut.
- Viktigt att involvera individen i processen, hitta gemensamma lösningar när ordinarie insatser och samverkan prövats och inte räcker till, stärka arbetsgång och processer, kvalitetssäkring och stötta remittenten/handläggaren i den fortsatta handläggningen.
- Viktiga ledstjärnor – tydliga förutsättningar – samsyn – positiva attityder och förväntningar.
- I några fall har MGT en Case Manager eller koordinator som stöttar men ej tar över ärendet i den vidare handläggningen enligt uppgjord plan för individen.
- Finansiering av MGT sker av respektive samordningsförbund, som bör följa upp resultatet av samverkan för målgruppen och hur parternas samordning, samverkan och samarbete utvecklas med stöd av MGT.

En utvärdering av Liv Nordström 2022-10-03 av MGT i Samordningsförbundet Södertälje visar på några utmaningar kopplat till MGT:

- Kunskapen om MGT och hur teamet kan användas av parternas olika verksamheter behöver öka. Hur skall detta ske på bästa sätt?
- Deltagaren står i centrum vilket gör att handläggarens behov och perspektiv kan hamna i bakgrunden. På vilket sätt kan handläggarens behov mötas på ett bättre sätt?
- MGT:s roll i deltagarens resa mot arbete och egenförsörjning måste följas upp,

så att stödet finns genom hela den planerade processen. Hur skall stödet till deltagaren säkras upp?

- Samverkanskompetens. Viktigt att ta vara på den kunskap, lärande, samordning, samverkan och samarbete som utvecklas i MGT. Hur skall representanternas kunskap och erfarenheter tas tillvara på bästa sätt i de ordinarie verksamheterna strategiskt och strukturellt?
- Slutsatser och rekommendationer:
- Tänk långsiktigt – det tar tid att utveckla ett fungerande team.
 - Tydliggör deltagarens resa mot egenförsörjning.
 - Tydliggör roller och ansvar.
 - Ta tillvara samverkanskompetensen.

Alternativ till Myndighetsgemensamma team

Samordningsförbundet Uppsala län har utvecklat en rutin, flerpartsmöte, för att kartlägga individers behov av samordnad arbetslivsinriktad rehabilitering. Flerpartsmötet har utvecklats som ett komplement till andra samverkansformer och alla parter kan kalla till flerpartsmötet, vilket inte fungerar i ordinarie verksamheter. Individen avgör vilka av parterna som kallas till flerpartsmötet. Individen kan ha med ett ombud eller anhörig på mötet. Målet är att upprätta en samordnad plan för individens arbetslivsinriktade rehabilitering. Rutinen med flerpartsmöten är implementerad i förbundet sedan 2022.

Samordningsförbundet Skåne Nordost driver projektet Samverkan SFSNO mellan fem kommuner, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Region Skåne. Fokus i projektet är att utveckla ett konsultationsteam kring individer som befinner sig i mellanrummet mellan myndigheters regelverk. Tanken är att komplexa ärenden skall lyftas för en dialog och lämplig planering framåt. Projektet har även en samverkanskoordinator i varje kommun med uppdrag är att driva och möjliggöra samverkansstrukturer utifrån individer med en kombination av medicinska, psykiska, sociala och arbetsmarknadsrelaterade problem. Genom samplanering skall individen kunna utvecklas och nå egenförsörjning.

Samordningsförbund Gävleborg jobbar med Trisam - Tidig Rehabilitering i Samverkan, vilket är en grundläggande samverkansstruktur och metod för att arbeta med rehabilitering i samverkan mellan sjukvården, kommunen (socialtjänsten), Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Arbetet sker i gemensamma team med handläggare och representanter från respektive part. Arbetssättet är lärande och påverkar de fyra myndigheternas sätt att samverka. Arbetssättet syftar till att ge ett likvärdigt stöd till en samordnad kartläggning för alla invånare med sammansatta behov i länets kommuner - ett effektivt stöd till rätt insats, rätt ersättning, från rätt instans, vid rätt tidpunkt.

Trisam bygger på att team skapas på respektive vårdenhet under ledning av rehabiliteringskoordinator från Region Gävleborg. I Trisam-teamet ingår utsedda representanter från respektive organisation. I teamet kan det ingå flera representanter från vården exempelvis läkare, arbetsterapeut, fysioterapeut eller kurator. Teamet träffas regelbundet och individen erbjuds alltid vid Trisam-teamens möten.

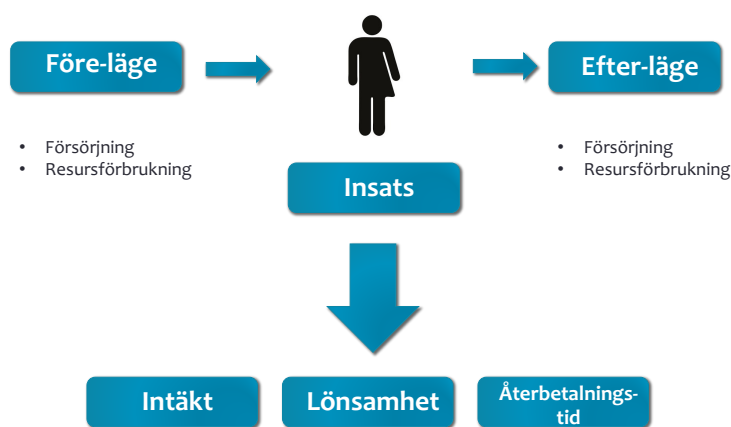
Finsam Göteborg jobbar systematiskt med att fånga samverkansutmaningar med ett webbaserat system, Lex Heller. Detta sker inom ramen för ett ESF-projekt. Tanken är att förbättra samverkan genom att på ett systematiskt sätt samla in kunskap om områden där samverkan brister mellan samhällets olika aktörer. Genom en samlad bild av förbättringsområden kan parterna mer systematiskt möta utmaningar och utveckla verksamheten. Lex Heller används idag av flera förbund och kan ev. bli ett gemensamt verktyg för samtliga samordningsförbund.

Samhällsekonomisk utvärdering

Samhällsekonomisk utvärdering är ett sätt att visa på det ekonomiska värdet av att den nytta som skapas genom att göra sociala satsningar och investeringar. Jobbvägen AR är en sådan satsning, där individer får ett anpassat stöd för att kunna må bättre och öka sin möjlighet till studier och arbete. I förlängningen ska det leda till att individen i ökad grad kan försörja sig själv genom arbete. Nedan beskriver vi grundläggande samhällsekonomiska samband.

Modell för deltagarnas produktionsvärde

Samhällsekonomisk nytta skapas primärt genom att individer i ökad omfattning kan arbeta och/eller utföra mer avancerat arbete. Samhällsekonomisk nytta skapas även genom att individer får stöd så att de mår bättre och klarar att leva ett liv med mindre behov av stöd från exempelvis vården, Arbetsförmedlingen eller kommunen. Payoff har en väl beprövad modell för samhällsekonomisk utvärdering. Den bygger på nationalekonomisk teori, lagar, regler och strukturer i samhället, där vi beräknar de ekonomiska effekterna av att individer gör stegförflyttningar mot ett bättre mående samt att individer kan klara av sina studier och i nästa steg klara av att etablera sig på arbetsmarknaden.

Figur 1. Nyttosam, modell för samhällsekonomisk utvärdering av sociala investeringar

I vissa fall kan kopplingen till de samhällsekonomiska effekterna vara direkt och uppstå i närtid. Det sker exempelvis om en sjukskriven person kan bryta sjukskrivning och återgå i arbete. I andra fall kan kopplingen vara mer långsiktig. Exempelvis kan det ske genom att en individ som mår dåligt får stöd så att hen klarar av att genomföra sina studier med godkända betyg. På så sätt ökar individen sina möjligheter att i framtiden etablera sig på arbetsmarknaden. Modellen som beskrivs ovan kallas Nyttosam och det är med hjälp av den som de samhällsekonomiska effekterna av Jobbvägen AR har beräknats.

Grundläggande begrepp

När en individ gör stegförflyttningar från utanförskap och/eller arbetslöshet mot egenförsörjning genom arbete och studier ökar individens möjligheter att leva ett självständigt liv. Samtidigt skapas ekonomiska effekter som påverkar såväl individen, olika myndigheter och arbetsgivare samt samhället i stort. Nedan beskriver vi de ekonomiska begrepp som vi kommer att använda oss av.

Utanförskapskostnad/potential

Med *utanförskapskostnad/potential* avses de outnyttjade intäkter och de kostnader som finns för deltagarna, sett ur ett samhällsekonomiskt sammanhang. Då deltagarna i ökad omfattning kan arbeta och minskar sina behov av stöd från samhället frigörs en del av den ursprungliga utanförskapskostnaden. Det innebär att samhällets kostnader för individens utanförskap minskar. Om en individ kommer i heltidsarbete utan subventioner och inte längre har något behov av stöd har all utanförskapskostnad tagits bort. Det innebär att minskad utanförskapskostnad ska tolkas som att insatsen har fungerat bra och att individens utveckling har gått i positiv riktning.

Intäkter

Det totala ekonomiska resultatet för ökade intäkter och minskade kostnader samlar vi under rubriken *intäkter*. Dels består intäkterna av värdet av det ökade produktionsvärde som individerna skapar då de i större omfattning kan arbeta. I de fall individerna studerar skapas de ekonomiska effekterna på längre sikt, d.v.s. när individen slutför sina studier och tar steget in på arbetsmarknaden. Om inträdet på arbetsmarknaden försenas, exempelvis p.g.a. psykisk ohälsa, försenas även de samhällsekonomiska intäkterna.

Dels består intäkterna av värdet av den minskade resursförbrukning som är ett resultat av att deltagarna mår bättre, kan leva mer självständiga liv och har mindre behov av vård, minskat behov av olika stödinsatser, dels minskat behov av handläggning av olika bidrag och ersättningar.

De totala intäkterna är årligen återkommande. Utvecklas deltagarna positivt i framtiden (kan arbeta mer och minskar sitt behov av t.ex. sjukvård) kommer intäkterna att öka ytterligare. Försämras deltagarna status (t.ex. blir sjukskrivna och får ett ökat vårdbehov) kommer de framtida intäkterna att minska.

Samhällsekonomisk analys

Utgångspunkter och grundläggande data

Inom ramen för denna utvärdering gör vi en samhällsekonomisk analys av de resultat som Jobbvägen AR har skapat under helåret 2023 och halvåret 2024. Vi utgår från deltagarnas livssituation och försörjning vid inskrivning i Jobbvägen och jämför det med vilka samhällsekonomiska effekter som skapats till och med utskrivning.

Underlag för de samhällsekonomiska beräkningarna är information om hur deltagarna har försörjt sig vid in- respektive utskrivning. Någon information om resursförbrukning inom t.ex. vården har inte funnits att tillgå i denna utvärdering. För samordningsförbundens målgrupper brukar normalt den ekonomiska kraften från att en individ kan göra stegförflyttningar mot egenförsörjning genom arbete vara fem till sex gånger större jämfört med de ekonomiska effekterna av att minska resursförbrukningen. Det är därför utvärderarnas bedömning att underlaget ger en relativt rättvisande bild av de ekonomiska effekterna. Med tanke på att de rehabiliterande insatserna i Jobbvägen AR har till syfte att stödja individen till ett bättre mående och en ökad arbetsförmåga är det sannolikt att individerna dessutom mår så pass mycket bättre att de på sikt klarar sig med mindre stöd från vården. Detta bekräftas även av den intervjuer som är gjorda med deltagare i Jobbvägen AR. Därmed är det sannolikt att det samhällsekonomiska resultatet skulle förbättras ytterligare om data avseende vårdförbrukning kunde läggas till dessa beräkningar.

Samhällsekonomisk utanförskapskostnad/potential

Den samhällsekonomiska utanförskapskostnaden består i denna utvärdering av summan av icke utnyttjat produktionsvärde på grund av att en individ inte arbetar i den omfattning som skulle vara möjlig om individen varit fullt frisk och arbetat heltid utan subventioner.

Vid inskrivning under år 2023 var den samhällsekonomiska utanförskapskostnaden i genomsnitt 650 000 kr per individ. Under första halvåret 2024 var den samhällsekonomiska utanförskapskostnaden på samma nivå, 650 000 kr per individ. Det indikerar att målgruppens ekonomiska utanförskap ligger i samma nivå för de deltagare som skrevs in under 2023 jämfört med de som skrevs in i Jobbvägen AR under första halvåret 2024.

Samhällsekonomisk intäkt

Vid inskrivning i Jobbvägen AR under helåret 2023 och första halvåret 2024 var det ingen deltagare som hade någon del av sin försörjning från lön från arbete. Vid utskrivning var det under helåret 2023 16 procent av de avslutade deltagarna som försörjde sig via lön från arbete, varav samtliga hade subventionerade anställningar. Under första halvåret 2024 steg andelen avslutade deltagare som försörjde sig via lön till 18 procent. Dessutom hade hälften av dessa deltagare klarat av att ta steget till

osubventionerade anställningar. Genom att andelen deltagare som avslutats till arbete har stigit under första halvåret 2024, samt att flera deltagare klarat av att ta steget till en osubventionerad anställning så ökar de samhällsekonomiska intäkterna betydligt.

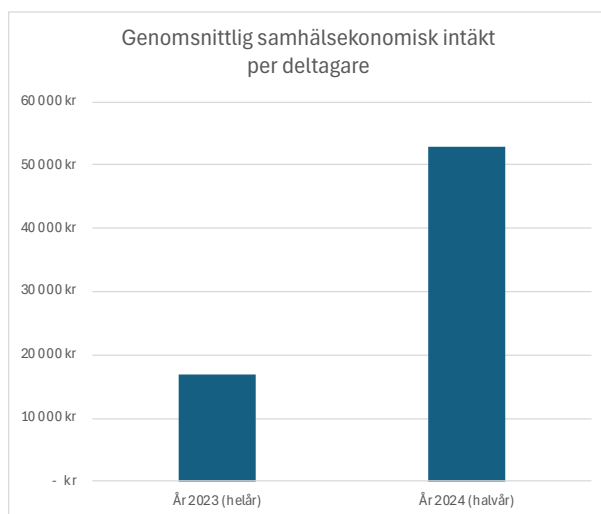

Diagram 1. Genomsnittlig samhällsekonomisk intäkt per avslutad deltagare Jobbvägen AR, helåret 2023 och första halvåret 2024

I diagram 1 ovan, kan vi tydligt se att den genomsnittliga samhällsekonomiska intäkten per deltagare kraftigt går upp under första halvåret 2024. Orsaken är att en större andel deltagare kommer i arbete och att de i större utsträckning klarar av att ta steget till en anställning utan lönebidrag.

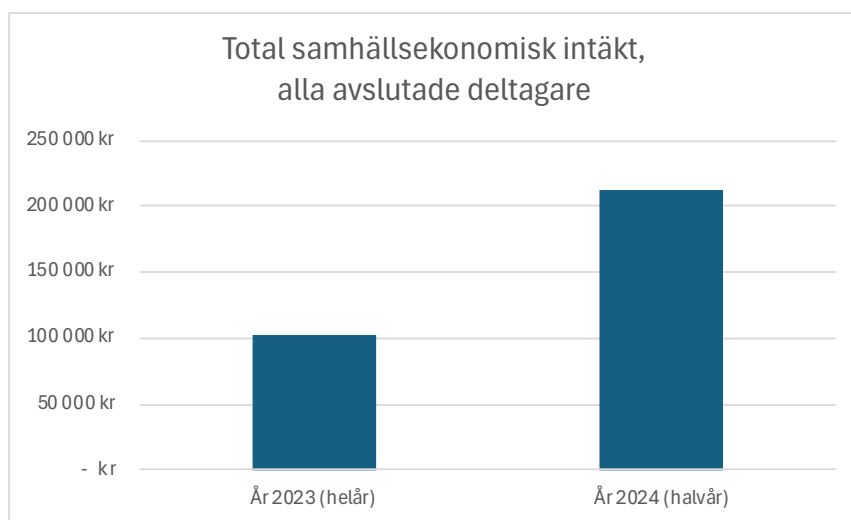

Diagram 2. Total samhällsekonomisk intäkt för samtliga avslutade deltagare Jobbvägen AR, helåret 2023 och första halvåret 2024

I diagram 2 ovan, redovisar vi den totala samhällsekonomiska intäkten för alla avslutade deltagare. Observera att den totala summan för halvåret 2024 redan är mer än dubbelt så stor som för helåret 2023. Trots att det under 2023 var sex individer som tog steget till arbete och under första halvåret 2024 var det fyra individer som klarade av att ta steget till arbete. Det innebär att om denna trend skulle hålla i sig även under andra halvåret 2024, så kommer de totala samhällsekonomiska intäkterna för 2024 överstiga 400 000 kr.

Samhällsekonomisk analys

Den samhällsekonomiska analysen visar på den stora ekonomiska kraft som finns i att stödja personer i arbetslöshet och utanförskap till arbete, ett bättre mående och möjligheten att leva ett mer självständigt liv. Förutsatt att individernas etablering på arbetsmarknaden blir hållbar.

Samtidigt vill utvärderarna poängtera att olika typer av utbildning många gånger är en bra väg för individer att på sikt etablera sig på arbetsmarknaden på ett hållbart sätt. Dessa individer skapar, på kort sikt, ingen samhällsekonomisk intäkt. Det vill säga så länge som de fortfarande studerar. Det är först vid inträdet på arbetsmarknaden som den ekonomiska intäkten skapas. Utbildning ska således ses som en social investering som under studietiden bygger upp en potential, vilken sannolikt ger avkastning på längre sikt.

Vid analys av resultaten från Jobbvägen AR är det relativt få som går till någon form av utbildning. Det är inte heller några stora andelar av deltagarna som går vidare till det förstärkta samarbetet mellan Af/Fk eller andra Af-insatser. Därigenom är den framtida potentialen för deltagarna i Jobbvägen AR relativt liten. Däremot är det en betydande andel av deltagarna som hamnar i kategorin "M.m.". Under 2023 utgjorde denna kategori 55 procent av alla avslutade deltagare. Under första halvåret 2024 utgjorde denna kategori nästan 60 procent av alla avslutade deltagare. Deltagarna i m.m.-kategorin avslutas till största delen genom att de går tillbaka till remittent för ny planering.

Utifrån resonemanget ovan är det utvärderarnas bedömning är att mer än hälften av resurserna i Jobbvägen AR används för att stödja deltagare som sedan avslutas i förtid och går tillbaka till förnyad planering hos remitterande part. Om denna andel skulle kunna sänkas skulle det sannolikt leda till att dels skapa ökade samhällsekonomiska intäkter på kort sikt (vid avslut i Jobbvägen AR), dels skapa en ökad potential för framtida samhällsekonomiska intäkter när deltagare via utbildning, praktik m.m. kan ta steget in på arbetsmarknaden. Därigenom skulle effektiviteten i Jobbvägen AR öka betydligt.

Analys och slutsatser

Nyttan med Jobbvägen AR

Samordningsförbundens huvudsakliga uppdrag är stödja individer med behov av samordnad arbetslivsinriktad rehabilitering, så att individen når egenförsörjning. Detta skall ske genom att utveckla samverkan mellan parterna samt att förbunden skall finansiera insatser som ligger inom de samverkande parternas samlade ansvarsområde. Jobbvägen AR är ett bra exempel på en insats som är lämplig för en finansiering, i detta fall av Samordningsförbundet Finsam Gotland. Projektet styrs av en operativ styrgrupp med samtliga parter involverade. Finsam Gotland finansierar 3,5 arbetslivscoach-tjänster, vilka bemannas av fyra personer inom regionens avdelning Arbetsliv och etablering.

Inspektionen för socialförsäkring (ISF) har på regeringens uppdrag i tre olika utvärderingar mellan 2019 och 2022 visat på att samordningsförbunden bidrar till förbättrad samverkan mellan olika aktörer och att insatserna ofta leder till positiva resultat för individerna. Sammantaget finner ISF att det samordnade stödet har positiva effekter för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. ISF anser att samordningsförbunden är en omfattande satsning med stora kostnader och att det därför är viktigt att resurserna används på ett sätt som skapar stor nytta. ISF anser vidare att det behövs ytterligare utvärderingar för att veta vilka insatser som är mest framgångsrika när det gäller att få fler individer att närma sig arbete och självförsörjning. Det är särskilt viktigt eftersom samordnade insatser kan ge stora samhällsvinster på längre sikt – både ur ett mänskligt och ekonomiskt perspektiv.

Nytta på individnivå och samhällsnivå

Denna utvärdering visar att de insatser som genomförs inom ramen för Jobbvägen AR riktar sig mot en grupp med ett komplext och långvarigt utanförskap, dvs att insatserna riktar sig mot en relevant målgrupp. Utvärderingen visar också att flera deltagare kommer i arbete. Under första halvåret av 2024 så ligger detta resultat över målsättningen att 20 procent av deltagarna ska nå arbete och studier, förutsatt att studier inom vuxenutbildning räknas in. Däremot är det inga deltagare som går till studier med CSN eller arbetsmarknadsutbildningar.

Utvärderingen visar också att Jobbvägen AR skapar tydlig samhällsekonomiska intäkter redan på kort sikt, det vill säga vid utskrivning. Däremot skapas en relativt lite framtida potential då få deltagare går till utbildning och en stor andel av deltagarna avslutas i förtid och går tillbaka till remittenten.

Nytta på organisationsnivå

Ytterligare en aspekt på den nytta som skapas är att synliggöra vad Jobbvägen AR innebär för parterna när det gäller att effektivisera arbetet genom den ökade samordningen, samverkan och samarbetet. Samordning innebär att parterna styr, organiserar och planerar en insats mot ett gemensamt mål. Parterna arbetar parallellt men koordinerar sina insatser för att undvika överlappningar och konflikter. Samverkan innebär

att parterna integrerar sina insatser och resurser för att skapa en mer sammanhängande och effektiv process. Samverkan är ett vidare begrepp som omfattar både samordning och samarbete. För att nå en mer övergripande förändring innebär det att skapa gemensamma strukturer, processer och mål. Samarbete innebär att två eller flera aktörer arbetar tillsammans mot ett gemensamt mål, men de behåller sina egna ansvarsområden och strukturer.

Det är utvärderarnas bedömning att Jobbvägen AR är ett intressant exempel på ett samverkansprojekt som har som mål att använda resurserna på ett effektivare sätt. Projektet har ett tydligt stöd och förankring hos parterna i styrelsen för Finsam Gotland, vilket gör att projektets mål och genomförande kan styras på en övergripande nivå. Genom den partssammansatta operativa styrgruppen kan projektets organisation, arbetsformer och mål styras och följas upp. Arbetsgruppen ansvarar sedan för genomförandet och den samverkan som är nödvändig för att parterna skall kunna stödja individerna så att de når egenförsörjning eller gör stegförflyttningar för att på sikt kunna nå ett arbete.

Ur ett organisationsperspektiv möjliggör Jobbvägen AR att parterna kan hushålla med resurserna och jobba effektivare relativt ordinarie verksamheter. Genom att parterna jobbar strategiskt och strukturerat tillsammans kan dubbelarbete undvikas. Det sparar tid för handläggarna som kan användas till andra individer och insatser. Parterna kan dessutom planera insatserna så att de kommer mer rätt i tiden för individerna utan några glapp i processen. De s.k. gråzonerna mellan parterna vad gäller ansvar och åtgärder kan undvikas genom att parternas samverkan successivt utvecklas och förfinas. Individens process blir sammantaget effektivare, vilket ökar möjligheterna att nå målet egenförsörjning. Utvärderarnas bedömning är dock att det finns potential att utveckla och effektivisera processen ytterligare. Se vidare under rubriken Rekommendationer.

I ett framtida uppdrag skulle det vara mycket intressant och lärorikt att närmare kartlägga och utvärdera hur och på vilket sätt ett partsgemensamt projekt inom arbetslivsinriktad rehabilitering kan göra skillnad för parterna relativt ordinarie verksamheter. I ett första steg gäller det att närmare studera och följa upp handläggningens omfattning och kostnader i projektet relativt ett alternativscenario i vilket individens ärende handläggs i ordinarie verksamheter. I ett nästa steg kan mer långsiktiga och hållbara effekter på individnivå följas upp. Därefter kan samhällsekonomiska beräkningar göras med stöd av Nyttosam för att göra en fördjupad utvärdering av de samhällsekonomiska effekterna för både berörda parter och deltagare i Jobbvägen AR eller ett likande arbetslivsinriktat projekt.

Många avslutas i förtid

Det är i nuläget en relativt stor andel deltagare som avslutas i förtid. Under 2023 avslutades 55 procent av deltagarna till kategorin "M.m." Det betyder att deltagarna inte gick vidare till mot egenförsörjning genom arbete eller studier. Under första halvåret 2024 var motsvarande siffra cirka 60 procent. Utifrån vad som framkommit under utvärderingen finns flera orsaker till detta. För det första är det viktigt att komma ihåg att målgruppen för Jobbvägen AR har omfattande och komplexa behov, vilket ökar

risken för att individen inte klarar av att ta till sig stödet från de insatser som Jobbvägen AR erbjuder.

Om vi istället tittar på vilka möjligheter som kan finnas att stärka processen och därigenom öka sannolikheten att individen får möjligheten att lyckas i sin utveckling och kan klara av att göra stegförflyttningar mot egenförsörjning genom arbete och studier, så kan vi se flera områden. I nuläget görs kartläggningsinsatser i flera delar av processen, men inte på en övergripande och samordnad nivå för hela Jobbvägen-processen (AR + Bas). Med en inledande kartläggningsfunktion ökar sannolikheten att planeringen och genomförandet av den fortsatta individprocessen på ett bättre sätt är anpassad till individens behov och förutsättningar. Därigenom minskar risken för att individen ska avslutas i förtid.

Individer med komplex problematik, vilka lever i isolering, har lång startsträcka och kan ha behov av en lågtröskelinsats för att bryta isolering, öva på sociala kontakter, skapa struktur i vardagen och stärka sin hälsa. En sådan lågtröskelverksamhet saknas idag inom Jobbvägen AR. Med en lågtröskelverksamhet, ofta kallad Förstegs-verksamhet, ökar sannolikt individens möjligheter att lyckas i sin utveckling mot arbete och studier, vilket i så fall kommer att minska antalet individer som avslutas i förtid.

I intervjuer och dokumentstudier har det framkommit att många av de deltagare som avslutas i förtid har behov av ett utökat stöd från vården. Det har varit en utmaning för Jobbvägen AR att få till ett löpande och parallellt samarbete med vården. Samarbetet med vården har under senaste tiden utvecklats positivt. Om Jobbvägen AR skulle kunna stödja individen med parallella vårdinriktade insatser skulle sannolikt målgruppens möjligheter att lyckas i sin utveckling mot arbete och studier öka och risken för att individer avslutas i förtid skulle minska.

Uppföljning och analys behöver stärkas

Utvärderarna har under sitt uppdrag fått ovärderlig hjälp att ta fram underlag och svar på frågor om uppföljning av resultatet av projektet. Samtidigt kan vi konstatera att det har varit svårt att få en övergripande bild av omfattningen av verksamheten över tid. Likaså har det varit svårt att få en övergripande bild av vilka resultat som verksamheten har skapat över tid. Exempelvis har resultat varit svåra att jämföra från år till år samt att volymer och resultat inte till fullo är konsekventa när vi summerar och analyserar olika kategorier av resultat. Motsvarande bild framkommer även i intervjuer, där intervjuade personer beskriver att det har varit svårt att få en tydlig bild av verksamheten inom Jobbvägen AR och vilka resultat som har skapats. De intervjuade personerna lyfter även fram att det inte har varit tydligt vad som varit Jobbvägen AR, vad som varit Jobbvägen Bas och vilka resultat som skapats i de respektive delarna och vilka resultat som skapats i den totala verksamheten inom Jobbvägen-processen.

Det är utvärderarnas bedömning att strukturen och tydligheten i uppföljning och analys har förbättrats under senare tid. Vi ser dock ett behov att ytterligare stärka strukturen och analysen av producerade volym och skapade resultat inom Jobbvägen AR samt hur dessa resultat förhåller sig till Jobbvägen Bas och den totala Jobbvägen-verksamheten. Detta behövs både för att den operativa verksamheten ska kunna arbeta med löpande utveckling och förbättringsarbete samt att den operativa styrgruppen och

styrelsen ska kunna göra strategiska analyser och fatta långsiktiga beslut om inriktning, resurser, finansiering och samverkan för målgruppernas, parternas och samhällets bästa.

Studier är en effektiv väg till hållbar egenförsörjning

Ett stort antal utvärderingar som Payoff har gjort av både Finsam-finansierade och ESF-finansierade insatser visar att ett effektivt stöd mot studier många gånger är en hållbar väg för individen från utanförskap till innanförskap och en hållbar etablering på arbetsmarknaden. Analyserna av resultaten från Jobbvägen AR visar att relativt få deltagare får stöd med fokus på studier. I intervjuer framkommer även att det finns en medvetenhet och efterfrågan att öka fokus på insatser inriktade mot studier. Det är därför utvärderarnas bedömning att Jobbvägen AR bör analysera och stärka arbetet med att skapa ett "studiespår" för deltagarna, vilket bör bedrivas utifrån grundtankarna i metoden Supported Education.

Individperspektivet

Jobbvägen AR är en viktig insats som gör stor skillnad i livet för deltagarna. Insatsen med dess olika delar och det personliga stöd som ges av coacherna skapar möjligheter till en utveckling och förändringsprocesser hos deltagarna. Det bekräftas både av professionell personal och av deltagarna själva.

Med hjälp av Jobbvägen AR kan deltagarna bryta isolering och komma i ett sammanhang. De får dels träffa andra i liknande situation, där det kan stödja varandra. Dels får de professionellt stöd från coacherna i enlighet med evidensbaserade metoder. Därigenom förbättras både deltagarnas mående, fysiskt och psykiskt, samt att de ökar sin anställningsbarhet. Ökad anställningsbarhet kan innefatta såväl förbättrade språkkunskaper, som att förstå vikten av att komma i tid, sköta sömn, mat och hygien samt att förbättra yrkesrelaterad kunskap. Slutligen får individerna stöd att ta kontakt med arbetsgivare för arbetsträning och praktik. I förlängningen kan detta både leda direkt till arbete eller till ett nästa steg där individen får fortsatt stöd inom parternas ordinarie insatser.

Insatserna inom Jobbvägen AR skapar även positiva effekter utifrån ett bredare perspektiv. Individerna integreras i samhället, får ökade sociala kontakter och ökar både sin tillit till samhället och sin egenmakt att styra över sitt eget liv.

Individens behov måste stå i centrum

För individen är det ointressant vad som är projekt och vad som är ordinarie verksamhet. Individen är enbart intresserad av att må bättre och få en bättre livssituation! Jobbvägen AR har utvecklats på ett positivt sätt, men processen behöver bli tydligare och effektivare för att fler individer ska nå egenförsörjning genom arbete och studier samt att färre deltagare ska avslutas i förtid och återgå till remittent.

Förstegs-verksamhet

Jobbvägen-processen har ett behov av en Förstegs-verksamhet med mycket låg tröskel. Denna behövs för individer som måste bryta isolering, få tydliga rutiner i sin vardag, lära sig komma i tid, lära sig vikten av sömn, mat, motion och hygien samt öva på sociala kontakter. Denna verksamhet bör dock användas med klokskap och bara för de som verkligen har behov. Utöver en Förstegsverksamhet finns redan i dag ReDo, vilken är både en uppskattad och effektiv insats för att deltagarna ska kunna ta konkreta steg mot arbete och studier.

Matchning mot nästa steg

Enligt BIP-forskningen behövs tydliga arbetslivsinriktade insatser samt sömlösa insatser för att individer i omfattande utanförskap ska kunna etableras sig på ett hållbart sätt på arbetsmarknaden. Det är därför av stor vikt att matchning och stöd till nästa steg efter Jobbvägen kvalitetssäkras och därigenom också minskar risken för att deltagare i Jobbvägen ytterligare en gång hamnar mellan stolarna och ger upp. Matchning med hållbart efterstöd för stärkas för att säkerställa hållbara resultat av Jobbvägens arbete och insatser.

Process-/organisationsperspektivet

Kartläggning är en väg till en effektivare Jobbvägen-process

En tydligare kartläggningsfunktion behövs där samtliga parter OCH individen deltar i processen, för att lägga en individuell plan mot hållbar egenförsörjning. Kartläggning är idag en del av processen i Jobbvägen AR och utgör en del av uppstarten för att pröva om insatsen är rätt för individen. Vi ser ett behov av ett partsgemensamt kartläggningsteam som utgör en väg-in för alla individärenden till den totala Jobbvägen-processen. Genom att samtliga parter och individen deltar i kartläggningen går det att få en helhetssyn och mer komplett bild på individens situation och behov. Detta underlättar för parterna att skräddarsy effektiva och parallella insatser för berörda individer, vilket ökar chanserna till ett lyckat resultat. Sammantaget kan teamets arbete mot gemensamma mål leda till en effektivare samordning, en ökad kvalitet, förbättrad resursanvändning och hållbarare resultat.

Strategiskt perspektiv

Grunderna inom BIP och Supported Employment/Education är viktiga framgångsfaktorer för att deltagarna i Jobbvägen ska nå en hållbar egenförsörjning. Det behövs en strategisk styrningsfunktion med relevant beslutsmandat eftersom individprocessen sträcker sig över myndighetsgränserna.

Strategisk styrning

Idag finns en operativ styrgrupp, där samtliga parter finns representerade. Det är utvärderarnas erfarenhet att en strategisk styrfunktion behövs för alla myndighetsövergripande verksamheter för att säkerställa att parterna har relevanta kunskaper,

gemensamma synsätt och förståelse för de metoder som används. Teamet kan även se till att respektive parts ansvarsområde klargörs för att undvika missförstånd och att alla aspekter av en individs behov täcks in. Ytterligare en mycket viktig uppgift för den operativa styrgruppen är att arbeta med uppföljning och utvärdering av insatsernas effektivitet och vid behov initiera att arbetssätt eller mål ändras.

Implementering och finansiering

Jobbvägen AR har under lång tid varit en verksamhet som finansierats av Finsam Gotland. I ansökan för nuvarande Jobbvägen AR beskrivs att det verksamheten nu behöver implementeras i ordinarie strukturer. För att detta ska kunna genomföras måste dels samordningsförbundets styrelse förtydliga inriktningen för finansiering av framtida Finsam-insatser och vad förbundet vill uppnå för långsiktiga effekter med denna finansiering. Dessutom behöver en implementeringsplan tas fram där parterna gemensamt beslutar kring målgrupp, mål, styrning, arbetsmetoder, modell för uppföljning samt hur respektive part ska bidra med resurser i det gemensamma arbetet för att skapa en så effektiv rehabiliteringsprocess som möjligt för målgruppens individer. Detta kommer alla att tjäna på; individen, berörda parter och samhället.

Struktur och tydlighet

Under hela utvärderingsuppdraget har det varit svårt att få ett grepp om vad som avses med den projektfinansierade verksamheten och hur den är avgränsad i förhållande till ordinarie insatser. Detta beskrivs i många av de genomförda intervjuerna. Flera av de intervjuade personerna beskriver att detta försvåras ytterligare av att många likartade namn har använts under den långa tid som projektfinansieringen har pågått. Utvärderarna kan konstatera att olika namn och begrepp även används i olika skriftliga dokument och på olika organisationers hemsidor. De intervjuade personerna beskriver att det är svårt att förstå vad som är projekt och vad som är ordinarie verksamhet. Det upplevs även svårt att förstå vad skillnaden i inriktning på målgrupp och vilka metoder, arbetssätt, kompetenser och resurser som finns i respektive del av organisationen.

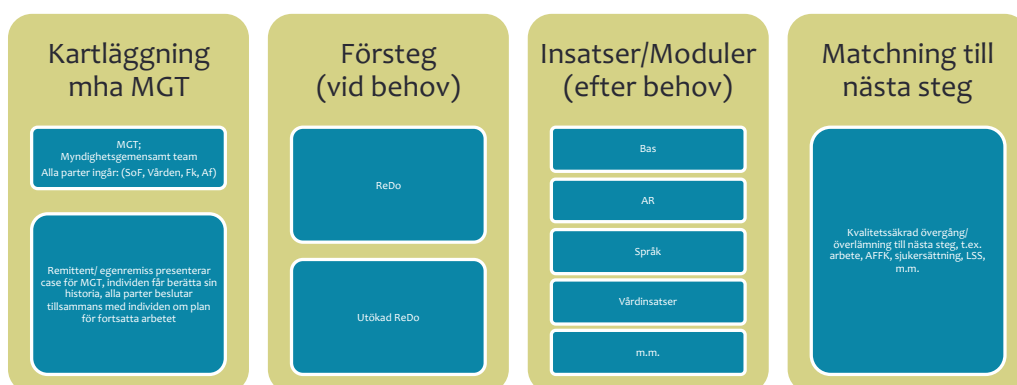
Det är utvärderarnas bedömning att det behövs en tydligare systematik i uppföljningen, snarare än att den saknas. Vår bedömning är också att det behövs en skarp analys och en tydligare pedagogik i redovisningen av resultaten i förhållande till målen. Redovisningen behöver göras på ett sådant sätt att utvecklingen över tid kan följas samt att analyserna av resultaten stärks. Analyserna måste underlätta för både personal, den operativa styrgruppen och styrelsen i samordningsförbundet Finsam Gotland att förstå hur effektiv verksamheten är, vilka delar i verksamheten som är att betrakta som framgångsfaktorer och vilka delar av verksamheten som behöver utvecklas och effektiviseras för att skapa en långsiktigt hållbar verksamhet.

Förslag/rekommendationer

Nedan lämnar utvärderarna sina rekommendationer, vilka vi hoppas ska kunna bidra till utveckling och en effektivare process för de arbetslivsinriktade insatser som görs i samverkan på Gotland.

Jobbvägen-process

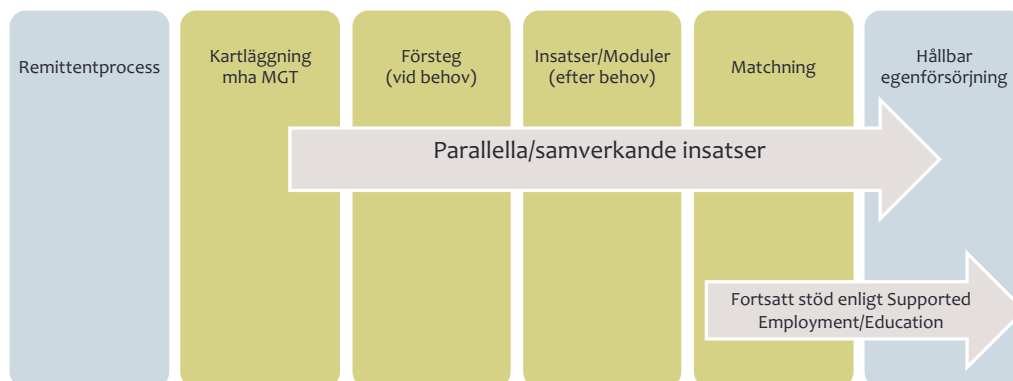
Deltagarna i Jobbvägen AR är, som vi tidigare påpekat, ointresserade av vem som är huvudman och vem som finansierar en viss insats. Individen har enbart intresse av att må bra, kunna försörja sig själv och leva ett självständigt liv. Det är därför utvärderarnas rekommendation att parternas framtida arbete ska fokusera på en gemensam Jobbvägen-process.

- Målgrupp: ALLA individer som remittenten inte klarar av att stödja till en hållbar egenförsörjning med myndighetens egna resurser.
- Individen bjuds in att delta i sin egen kartläggningsprocess.
- Alla insatser inom ramen för processen anpassas utifrån individens behov. MGT (myndighetsgemensamt kartläggningssteam), i samråd med individen och remittent, fattar beslut om vilka insatser som ska ingå i respektive individs process/plan.
- Om möjligt genomförs flera insatser parallellt, inklusive insatser från vården. Utgå från BIP-forskningen och Supported Employment/Education.
- Alla insatser görs för att individens process till en hållbar egenförsörjning ska bli så effektiv som möjligt.
- Remittent är beställare och ansvarig för individens process tills en kvalitets-säkrad överlämning till nästa steg är genomförd.
- Remittent är ansvarig för uppföljning enligt beslutad modell. Fokus på hållbara resultat för individen!!!

Individ-process

Individen har ett liv både före och efter Jobbvägen. Därför är det av största vikt att Jobbvägen-processen fokuserar på att skapa en så effektiv individ-process som möjligt. Utvärderarna rekommenderar följande struktur:

- Remittent utreder alltid egna organisationens möjligheter att stödja individen till en hållbar egenförsörjning innan ansökan till MGT görs.
- När remittenten bedömer att den egna organisationens resurser inte är tillräckliga görs en "ansökan" till MGT.
- Remittenten och individen träffar MGT tillsammans. Individen får möjlighet att berätta sin egen historia.
- MGT tar, tillsammans med individen och remittenten, fram en plan för individens process till en hållbar egenförsörjning. Planen utgår från individens behov och utformas utifrån tillgängliga insatser hos samtliga parter.
- Remittent är hela tiden ansvarig handläggare för individens process. Individen har ett stort egenansvar.
- Remittenten säkerställer att individprocessen hela tiden fokuserar på en hållbar egenförsörjning för individen efter att individen lämnat Jobbvägen.
- Remittenten ansvarar för uppföljning av både kortsiktiga och långsiktiga resultat, vilka ska sammanställas, återrapporteras till operativ styrgrupp och personal samt analyseras för att skapa lärande och utveckla Jobbvägen-processen.

Övriga rekommendationer

Nedan följer utvärderarnas övriga rekommendationer, vilka vi hoppas ska bidra till ökad tydlighet och ökad effektivitet i parternas gemensamma ansvar och arbete för att stödja individer med komplexa behov till ett bättre mående och ökad egenförsörjning.

- Modell för uppföljning och analyser behöver stärkas och rutiner måste förtydligas för avrapportering och ansvar. Uppföljningen bör fokusera på hållbara resultat och måste därför kopplas till rutiner för uppföljning av individens utveckling även efter att hen har avslutats i Jobbvägen. Förslagsvis efter sex och tolv månader.
- Myndighetsgemensam kartläggningsfunktion bör byggas upp för den totala Jobbvägen-processen, där samtliga parter, remittent och individen

gemensamt träffas och beslutar om en plan mot egenförsörjning genom arbete och studier för individen.

- Förstegs-verksamhet behöver utvecklas och byggas upp för de individer som inledningsvis behöver en lågröskelverksamhet för att bryta isolering och skapa rutiner i sin vardag, för att kunna delta i en arbetslivsinriktad insats.
- Matchningsfunktion från Jobbvägen och till nästa steg behöver stärkas och den bör bygga på grunderna inom Supported Employment.
- Grunderna i BIP bör tydligare genomsyra hela Jobbvägen-processen, där parallella insatser av vården ingår som en självklar del i stödet till individen.
- Utred och bygg upp ett studie-spår inom Jobbvägen-processen för att delta i större utsträckning ska kunna stärka sina framtida möjligheter för en hållbar etablering på arbetsmarknaden genom att först gå vidare till studier och därefter till arbete.
- Strategisk styrning behövs för myndighetsövergripande insatser. Säkerställ att det även fortsättningsvis finns en operativ styrgrupp, eller motsvarande, för att kunna diskutera, analysera och besluta i strategiska och gränsöverskridande frågeställningar. Det är av stor vikt att de personer som bemannar styrgruppen har formella beslutsmandat.

Avslutningsvis

Avslutningsvis vill Payoff tacka för förtroendet att utföra denna utvärdering. Vi vill också tacka för den engagemang och bemötande som vi har fått från berörda parter när vi har ställt våra frågor och efterfrågat information. Vi vill särskilt tacka de modiga deltagare som ställt upp och pratat med oss och beskrivit hur deras liv har påverkats av att delta i Jobbvägen AR.

Med dessa ord vill vi önska Samordningsförbundet Finsam Gotland och samtliga berörda lycka till med ert viktiga arbete!

Jonas Huldt och Sven Vikberg

Payoff AB